

สมุนไพรร(2)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิโชค แสงโสภา
สาขาวิชาจุลชีววิทยา สาขาวิชาชีววิทยา
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

เมษายน 2550

คำนำ

การทำข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพร(2) นั้นเนื่องมาจาก
ประสบการณ์การได้ประโยชน์จากการใช้พืชสมุนไพรบางชนิด ทำให้เห็นถึง
คุณค่าของพืชสมุนไพร หากได้รวบรวมไว้ด้วยกันจะทำให้ง่ายแก่การนำมา
ประยุกต์ใช้ในเวลาที่ต้องการ

สิทธิโชค แสงโสภา

สารบัญ

ก
หน้า

ครอบฟันสี	1
คราม	2
คัตเกล้าเครือ	3
คันทูลี	4
คาง	5
คำฝอย	6
คำแสด	7
คื่นไฉ่	8
คูน	9
เครือเขามวกขาว	10
เครือปลาสงแดง	11
แค	12
โคกกระสุน	13
โคกกระออม	14
ไคร้หน้า	15
ไคร้หางนาค	16
ขี้มอดสามย่าน	17
งา	18
งั่ว	19
งิ้ว	20
เงาะ	21
จมูกปลาหลด	22
จอก	23
จันทขาว	24
จันทน์กระพ้อ	25
จันทน์ชะมด	26
จันทน์แดง	27
จันทน์เทศ	28
จามจุรี	29
จำปา	30
จำปี	31
จำปีแขก	32

สารบัญ(ต่อ)

	ข หน้า
จิก	33
จิกทะเล	34
จิกนา	35
จิงจ้อ	36
จิงจ้อขาว	37
จิงจ้อเหลือง	38
เจตพังคี	39
เจตมูลเพลิงขาว	40
เจตมูลเพลิงแดง	41
เจตมูลเพลิง	42
ฉัตรพระอินทร์	43
ชงโค	44
ชบา	45
ชมพู่น้ำดอกไม้	46
ชะลูด	47
ชองระอา	48
ช้อยนางรำ	49
ชะมดต้น	50
ชะมวง	51
ชะเอมจีน	52
ชะเอมเทศ	53
ชะเอมไทย	54
ชะเอมป่า	55
ชา	56
ชำแน้น	57
ชำพลู	58
ชำมะนาด	59
ชำมะเลียง	60
ชิงช้าชาลี	61
ชิงชี่	62
ชิงเฮา	63
ชุมเห็ดเทศ	64
ชุมเห็ดไทย	65
ดอกดิน	66
ดองดึง	67
ดองดึงหัวขวาน	68

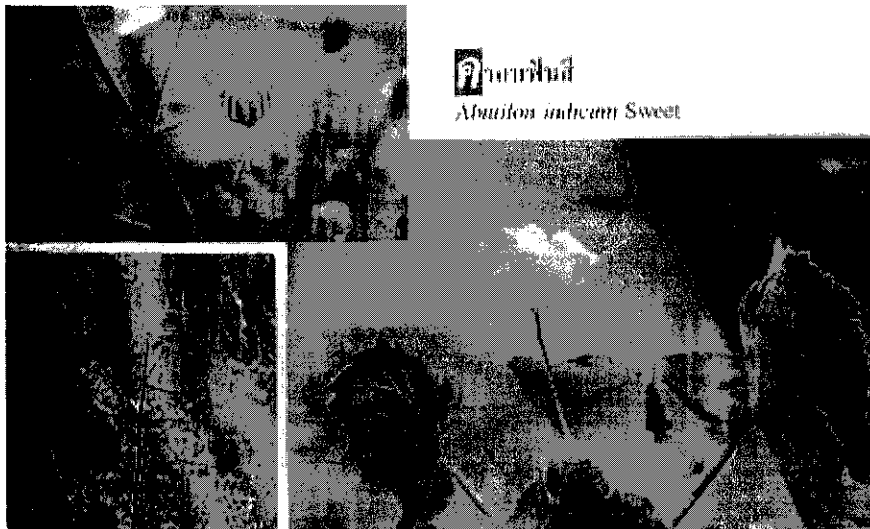
สารบัญ(ต่อ)

ค
หน้า

ดาดตะกั่ว	69
ดาวกระจาย	70
ดาวเรือง	71
ดิงตัน	72
ดีป्ली	73
ดีห์มี	74
เด็อย	75
แดง	76
โตไม่รู้ล้ม	77
ต้นตายใบเป็น	78
ตองแตก	79
ต้อยติ่ง	80
ต้อยติ่งนา	81
ตะโก	82
ตะโกนา	83
ตะขบฝรั่ง	84
ตะขาบบิน	85
ตะเคียนทอง	86
ตะไคร้	88
ตะไคร้หอม	89
ตะแบกนา	90
ตะลิ่งตั้งข้าง	91
ตะลิ่งปลิง	92
ต้นหยง	93
ตับเต่าใหญ่	94
ตาดุ่มทะเล	95
ตานดำ	96
ตานหม่อน	97
ตาล	98
ตาเสือ	99
ตำแยแมว	100
ตำลึง	101
จี้กาลาย	

104. ครอบฟันสี

ชื่อภาษาไทย	ครอบฟันสี
ชื่อภาษาอังกฤษ	Country mallow, Indian mallow
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Abutilon indicum</i> Sweet วงศ์ MALVACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มขนาดเล็ก มีขน ใบออกสลับกัน ก้านใบยาว ขอบใบหยัก ดอกเดี่ยว สีเหลือง กลีบเลี้ยงติดกัน กลีบดอกมี 5 กลีบ ผลเป็นกลีบๆ เรียงติดกัน คล้ายฟันเฟืองสีขาว ภายนอกมีขนปกคลุมเมล็ดรูปไต
สรรพคุณ	แก้ปวดกิด บัสนววะหวน ล้างลำไส้ ขับบัสนววะ แก้วโรคเบาหวาน บำรุงโลหิต ขับตะกอนและไขขาวในกระเพาะบัสนววะ บำรุงกำลัง

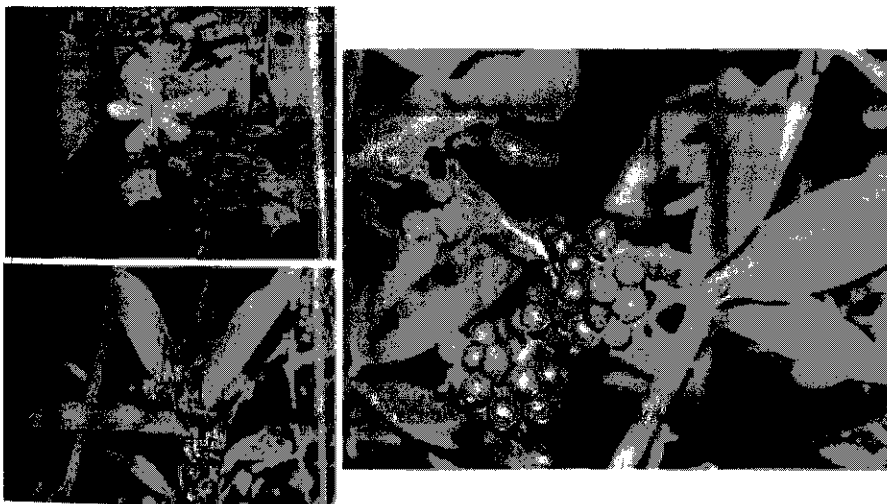

105. คราม

ชื่อภาษาไทย	คราม
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Indigofera tinctoria</i> Linn. วงศ์ Papilionaceae
ชื่ออื่น	ครามป่า ครามเถื่อน ครามใหญ่
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ใบประกอบแบบขนนกเรียงสลับ ใบย่อยรูปรี ดอกช่อ ออกตามซอกใบ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว กลีบดอกสีชมพู ผลเป็นฝักเล็ก ๆ ออกเป็นกระจุก
สรรพคุณ	ใบ - รสเย็นฝาดเบื่อ ดับพิษ แก้ไข้ตัวร้อน ไข้หวัด แก้ปวดศีรษะ ทั้งต้น - ขับปัสสาวะ ฟอกปัสสาวะ แก้นิว แก้กษัย แก้ปัสสาวะขุ่น
ชั้น	เปลือกต้น - แก้พิษฝี แก้พิษงู ฆ่าพยาธิ แก้โลหิต น้ำมันจากเมล็ด - รสปราดเมา ทาแก้หิด

106. คัดเค้าเครือ

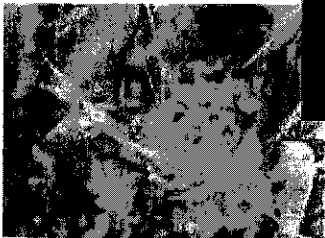
ชื่อภาษาไทย	คัดเค้าเครือ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Randia siamensis</i> Craib วงศ์ RUBIACEAE
ชื่ออื่น	เค็ดเค้า จีเค้า พญาเท้าเอว
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ลำต้นทอดเลื้อยเกาะเกี่ยวพันสิ่งอื่นขึ้นไป ตามลำต้นมีหนามแหลมโค้งงอลง อยู่ตรงข้ามเป็นคู่ ลำต้นเกลี้ยง ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ ดอกออกเป็นช่อ ดอกสีขาว กรวยดอกสั้น ปลายแยก 5 กลีบ เกสรผู้ 5 อัน ก้านเกสรผู้สั้น ดอกมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ผลกลมสีเขียว ต่อมาเปลี่ยนเป็นสีดำ พบตามป่าเบญจพรรณ ที่รกร้าง นิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับ
สรรพคุณ	รากและผล – ขับระดู แก้ท้องเสีย

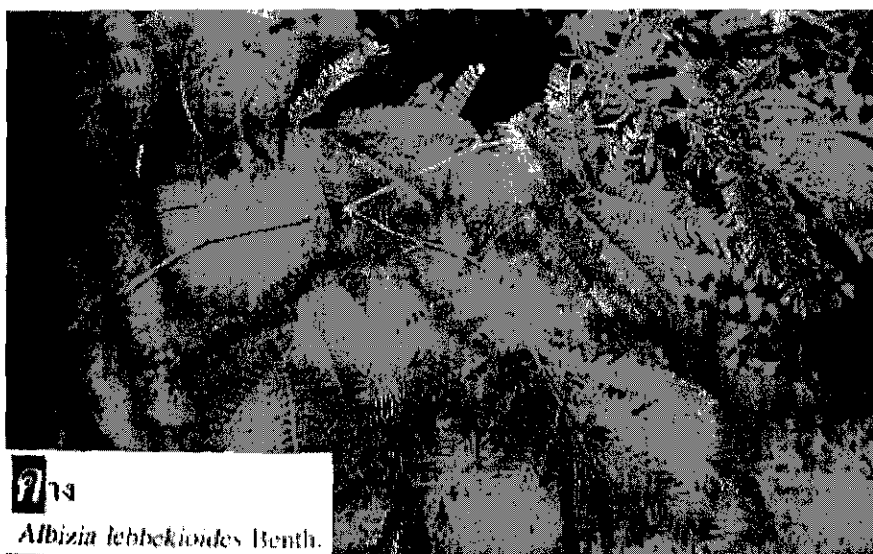
107. คันทูลี

ชื่อภาษาไทย	คันทูลี
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tylophora indica</i> Merr. วงศ์ ASCLEPIADACEAE
ชื่ออื่น	ขุนพุ่ม เถาหนัง ทำวพันรอก หน่วยไตเดือน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาเลื้อย ลำต้นเรียวบาง ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบดอกเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 ซม. กลีบดอกสีเหลืองซีด มีสีม่วงแซมตรงกลางดอก ผลเป็นฝักคู่ เรียวยาวถึง 8 ซม. ภายในมีเมล็ดรูปไข่แบน มีขนยาวสีขาวจำนวนมาก พบตามป่าเบญจพรรณ ป่าชายทะเล ตามรือกสวน
สรรพคุณ	ทั้งต้น – แก้หอบหืด บำรุงหัวใจ แก้ไอ

108. คาง

ชื่อภาษาไทย	คาง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Black siris, Ceylon rose wood
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Albizia lebbekioides</i> Benth. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	คาง จามรีดง จามรีป่า
ถิ่นกำเนิด	
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น กิ่งก้านมีขน ใบประกอบเป็นรูปขนนก มี 3-4 ใบ ใบย่อยเรียงตรงข้าม ไม่มีก้าน ใบย่อยรูปขอบขนาน ปลายมนหรือแหลม มีขนปกคลุมทั้ง 2 ด้าน ดอกช่อออกด้านข้าง เป็นดอกช่อชนิดกลุ่มย่อย กลีบเลี้ยงรูปกระดิ่ง กลีบดอกเป็นหลอด ผลเป็นฝักสีน้ำตาลเข้ม มีขนปกคลุม
สรรพคุณ	แก้ท้องอืด แก้ตัวพยาธิ แก้ตักโลหิต แก้พิษฝี พิษงู แก้สำไส้พิการ แก้โรคผิวหนัง แก้ไอ แก้ปวดบาดแผล แก้คุดทะราด แก้ตาอักเสบ แก้แผลเรื้อรัง

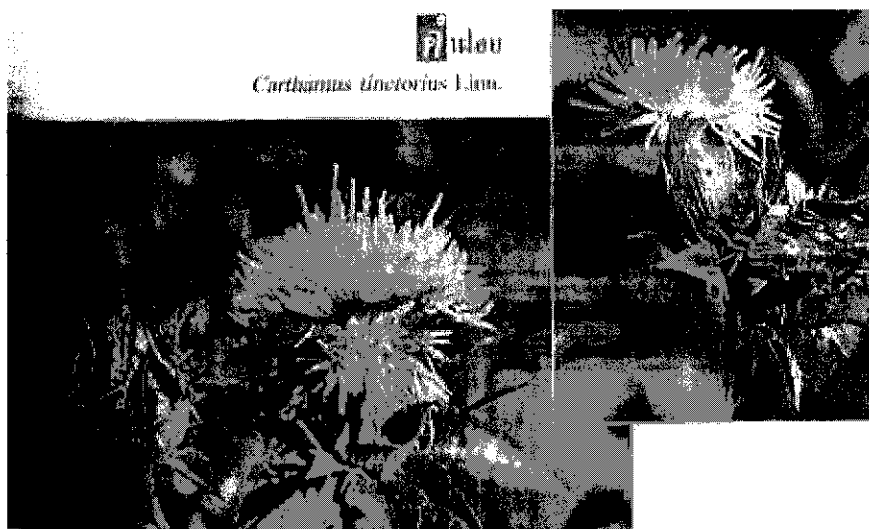

คาง

Albizia lebbekioides Benth.

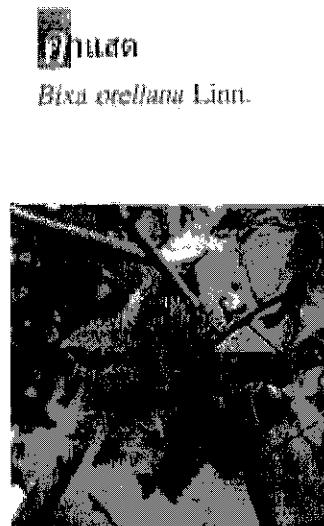
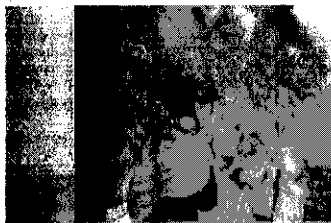
109. คำฝอย

ชื่อภาษาไทย	คำฝอย
ชื่อภาษาอังกฤษ	Safflower, False saffron
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Carthamus tinctorius</i> Linn. วงศ์ COMPOSITAE
ชื่ออื่น	คำ คำยอง ดอกคำ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นสัน เกือบเป็นใบเดี่ยว ไม่มีก้านหรือก้านใบสั้น เรียงสลับ รูปวงรี ขอบใบหยัก ดอกเป็นช่อออกที่ปลายยอด มีดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก กลีบดอกมีสีเหลืองเมื่อแรกออก แล้วเปลี่ยนเป็นสีแดงอมส้ม ผลเป็นผลแห้ง ไม่แตก เมล็ดเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก สีขาว
สรรพคุณ	บำรุงโลหิต แก้แสบร้อนคันตามผิวหนัง บำรุงประสาท แก้ตีพิการ บำรุงหัวใจ บำรุงน้ำเหลือง ขับเหงื่อ ขับปัสสาวะ ขับระดู ลดไขมันในเส้นเลือด แก้คัน แก้โรคผิวหนัง ลดความดันโลหิตสูง เป็นยาระบาย แก้อ่อนเพลีย

110. คำแสด

ชื่อภาษาไทย	คำแสด
ชื่อภาษาอังกฤษ	Annatto
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Bixa orellana</i> Linn. วงศ์ BIXACEAE
ชื่ออื่น	คำเงาะ คำแฉะ คำไทย คำแฝด คำยง จำปู้ ซาด ซาตี ซิตีหมัก มะกาย หุยม สัมปู้ แสด หมากมอง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ใบรูปหัวใจ เส้นใบสีแดงออกจากรูฐาน ใบเรียง เวียนรอบลำต้น ก้านใบยาว ดอกออกเป็นช่อที่ยอด 5-10 ดอก สีขาวหรือสีชมพูอ่อน มี 5 กลีบ ดอกแยกจากกัน กลีบเลี้ยงสีเขียว 5 กลีบ ผลรูปไข่ มีขนสีแดงสดคล้ายเงาะ ผลแก่แตก ภายในมี เมล็ดมาก เมล็ดมีเปลือกหุ้มสีแดง
สรรพคุณ	บำรุงโลหิต แก้แสบร้อน คัน แก้ไข้ แก้ไข้ที่ระดู ขับปัสสาวะ แก้บิด แก้โรคดีซ่าน แก้กุ้งกัฏ แก้อาเจียน แก้ไตพิการ บำรุงสมอง ขับพยาธิ บำรุงน้ำเหลืองให้ปกติ

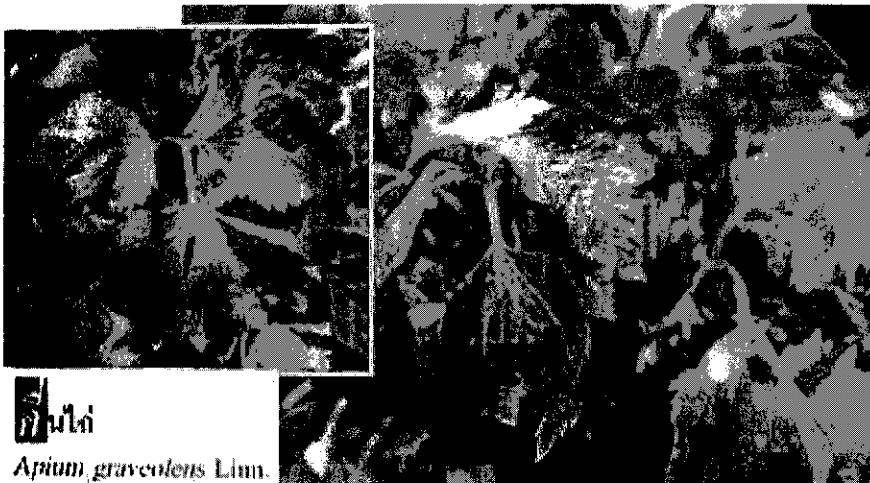

คำแสด

Bixa orellana Linn.

111. คื่นฉ่าย

ชื่อภาษาไทย	คื่นฉ่าย
ชื่อภาษาอังกฤษ	Celery
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Apium graveolens</i> Linn. วงศ์ UMBELLIFERAE
ชื่ออื่น	ผักข้าวปุ้น ผักปุ้น
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	พืชล้มลุก ก้านใบยาวสีเขียว ลักษณะเป็นกาบหุ้มรอบลำต้น ผลมี
ขนาดเล็ก	
สรรพคุณ	แก้จุกเสียด ขับน้ำเหลืองเสีย ขับปัสสาวะ ขับระดู แก้ความดันโลหิต
	สูง แก้อาการเมาเหล้า แก้โรคปวดตามข้อ แก้อาเจียน แก้โรคลมพิษ ขับลม

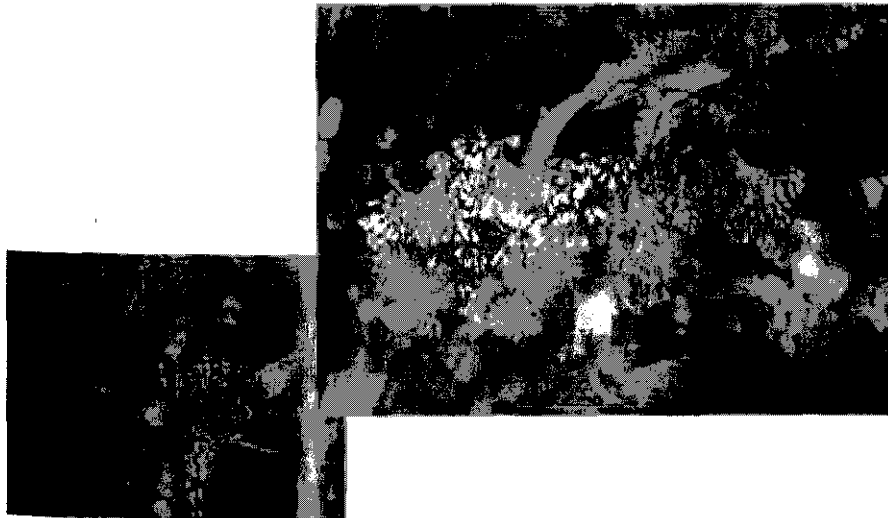
112. คุน

ชื่อภาษาไทย	คุน
ชื่อภาษาอังกฤษ	Golden Shower Tree, Purging Cassia
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cassia fistula</i> Linn. วงศ์ FABACEAE
ชื่ออื่น	ราชพฤกษ์ ลมแล้ง
ถิ่นกำเนิด	
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 5-15 เมตร ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปไข่หรือรูปวงรี กว้าง 4-8 ซม. ยาว 7-12 ซม. ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ห้อยเป็นโคมระย้า กลีบดอกสีเหลือง ผลเป็นฝักกลม สีน้ำตาลเข้มหรือดำ เปลือกแข็ง ผิวเรียบ ภายในมีผนังกันเป็นห้อง แต่ละห้องมีเมล็ด 1 เมล็ด มีเนื้อหุ้มเมล็ดสีดำเหนียว
สรรพคุณ	เนื้อหุ้มเมล็ดสีดำ - มีกลุ่มสารแอนทราควิโนน เป็นยาระบาย โดยใช้ขนาดก่อนเท่าหัวแม่มือ (ประมาณ 4 กรัม) ต้มกับน้ำ ใส่เกลือเล็กน้อย ดื่มก่อนนอน
ดอก	- เป็นยาระบาย และแก้ไอ

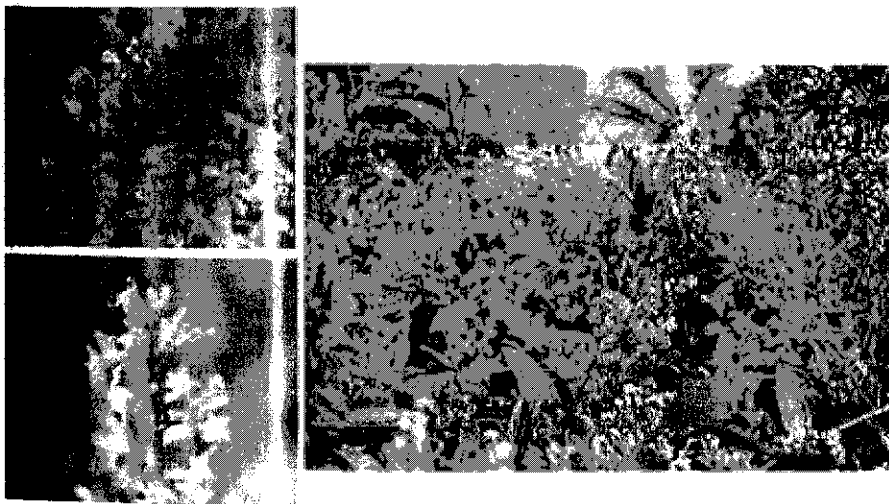
113. เครือเขามวกขาว

ชื่อภาษาไทย	เครือเขามวกขาว
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Parameria barbata</i> schum. วงศ์ APOCYNACEAE
ชื่ออื่น	เครือเขามวก ตั่งตุ้เครือ ตั่งติด มวก ส้มลม ส้มเย็น สร้อยสุมาลี
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มเลื้อย กิ่งก้านมีขนสั้นๆ ละเอียด ปกคลุมบริเวณปลายยอด ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ตัวใบรูปไข่ เส้นใบไม่จรดขอบใบผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนตามซอกโคนเส้นใบ ดอกออกเป็นช่อหลายชั้นดอกเล็ก รูปถ้วย ปลายแยก 5 แฉก ดอกสีขาวมีกลิ่นหอม พบตามป่าเบญจพรรณ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ
สรรพคุณ	เปลือกต้น - แก้ไข้มาลาเรีย ยาง - แก้บิด ต้น - เป็นยาฆ่าเชื้อล้างแผล ใบและดอก - ขับระดู

114. เครือปลาสงแดง

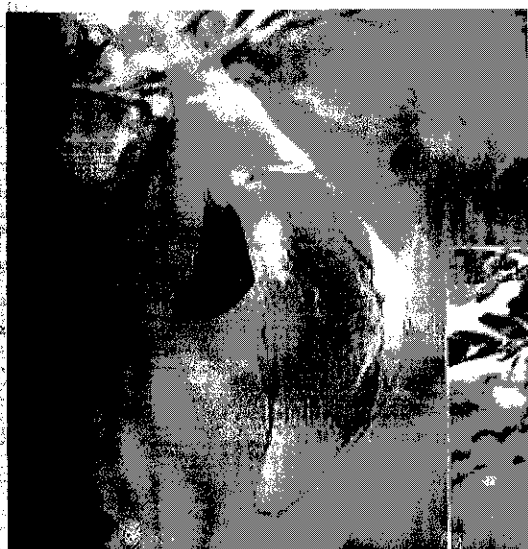
ชื่อภาษาไทย	เครือปลาสงแดง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ichnocarpus frutescens</i> R.Br. วงศ์ APOCYNACEAE
ชื่ออื่น	เครือเงิน เครือชูด เถาวัลย์แดง ชัยสง เครืออีไม้ หุนน้ำ เถาโก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาเนื้อแข็ง มีลำต้นทอดนอนเลื้อยพัน ผิวเกลี้ยง สีน้ำตาลปนแดง ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนประปราย ใบยาว 7-10 ซม. กว้าง 2-4 ซม. ดอกเล็กออกเป็นช่อตามยอดและตามซอกใบ ดอกรูปกรวยปลายแยก 5 แฉก สีขาวหรือเหลืองอ่อน แฉกมีขนสีขาว ภายในกรวยเกลี้ยง พบตามป่าละเมาะชายทะเล ที่รกร้างที่ริมดริ่ม ชุ่มชื้น
สรรพคุณ	ทั้งต้น - แก้ไข้

115. แคน

ชื่อภาษาไทย	แคน
ชื่อภาษาอังกฤษ	Agasta, Sesban
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Sesbania grandiflora</i> Desv. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	แคนบ้าน แคนแดง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ใบประกอบ ดอกสีขาวหรือแดง ลักษณะของดอกเหมือนดอกถั่ว ผลเป็นฝัก
สรรพคุณ	แก้เสมหะ แก้ลม แก้บาดแผล แก้พยาธิ แก้ท้องร่วง แก้บิด สมานแผล รักษาโรคผิวหนังและแผลเรื้อรัง แก้วริดสีดวงจมูก ขับปัสสาวะ แก่นอนไม่หลับ

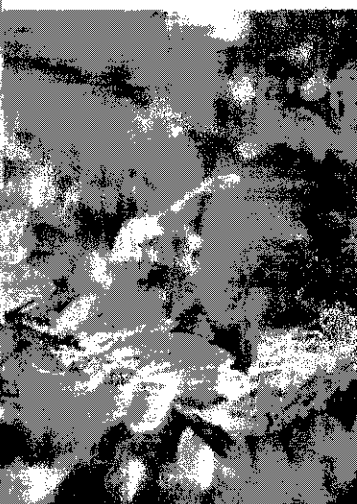

Sesbania grandiflora Desv.

116. โศกกระสุน

ชื่อภาษาไทย	โศกกระสุน
ชื่อภาษาอังกฤษ	Caltrop
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tribulus terrestris</i> Linn. วงศ์ ZYGOPHYLLACEAE
ชื่ออื่น	หนามกระสุน หนามดิน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อยไปตามผิวดิน ใบเป็นใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปขอบขนาน ผิวใบทั้งสองด้านมีขนสีขาว มีดอกเดี่ยวหรือออกเป็นช่อสั้น กลีบดอกสีเหลืองสด ผลแห้งแตกได้ เปลือกแข็ง มีหนามแหลมและแข็ง
สรรพคุณ	ขับปัสสาวะ แก้หนองใน ขับระดูขาว แก้ไตพิการ แก้เนื้องอก แก้กระษัย
แก้หน้ามีดวิงเวียน	

โศกกระสุน
Tribulus terrestris Linn.

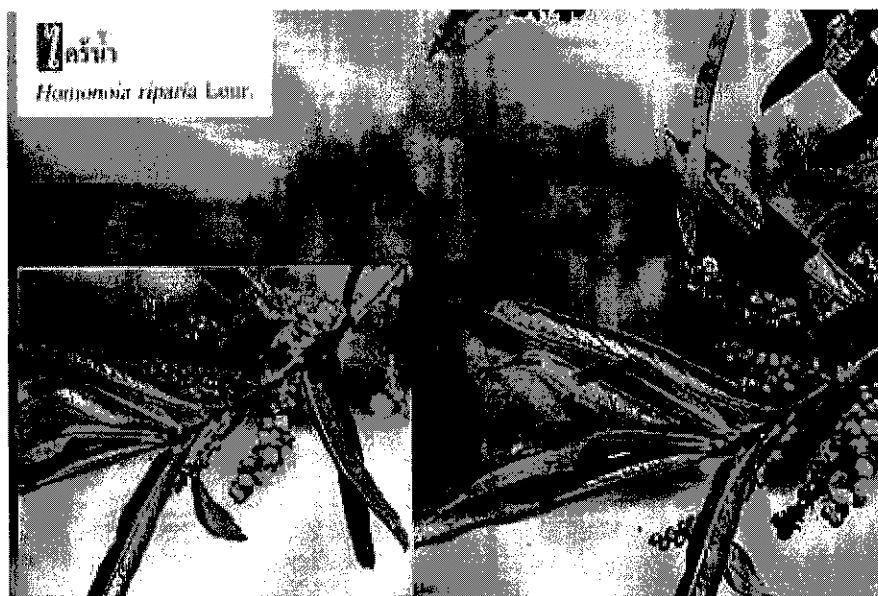
117. โศกกระออม

ชื่อภาษาไทย	โศกกระออม
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cardiospermum halicacabum</i> Linn. วงศ์ SAPINDACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก มีหนวดเกี่ยวพัน ใบเป็นใบประกอบ เรียงสลับในระนาบเดียวกัน แต่ละใบมีใบย่อย 3 ใบ ผิวใบเกลี้ยง เนื้อใบบาง ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศขนาดเล็ก สีขาว กลีบดอกสีขาว 4 กลีบ ผลเป็น 3 พู ผนังบางสีเขียว ภายในมีเมล็ดกลม 1-3 เมล็ด เมล็ดแก่สีดำ มีจุดรูปไตสีขาวอยู่ด้านบน พบตามรือกสวน สนามหญ้า ริมทางทั่วไป
สรรพคุณ	ทั้งต้น-แก่โรคลิช้อักเสบ ราก-ขับเหงื่อ ขับปัสสาวะ ยาระบาย ทำให้อาเจียน ใบ-ขับระดู แก้กตาเจ็บ เมล็ดและใบ-แก้ไข้ ขับเหงื่อ

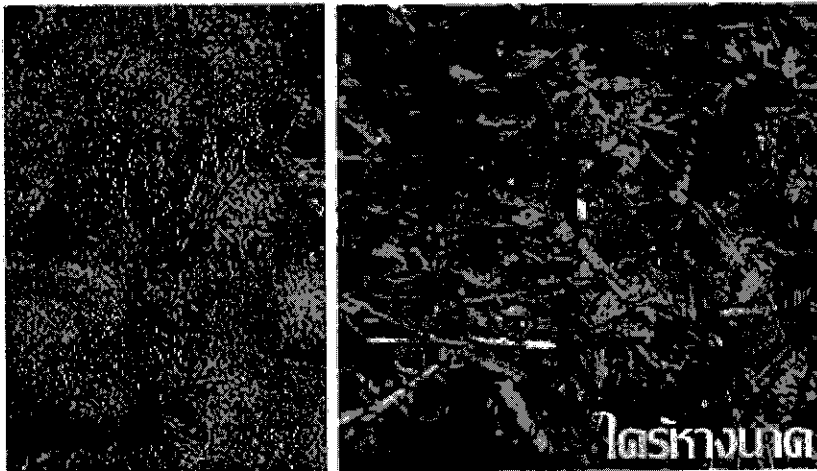
118. ไคร้หน้า

ชื่อภาษาไทย	ไคร้หน้า
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Homonoia riparia</i> Lour. วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	กะแลแร แกลแร ไคร้ ไคร้หิน แร่สีที่โค่ เที้ยพี
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม เปลือกสีเทา กิ่งก้านเป็นเหลี่ยม มีขนสั้นๆ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ช่อดอกตั้ง ดอกแยกเพศ ดอกเพศผู้ กลีบเลี้ยงกลม แยกเป็น 3 แฉก ไม่มีกลีบดอก เกสรจำนวนมาก ดอกเพศเมีย ออกเป็นช่อ ดอกติดห่างๆ กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ ด้านนอกมีขน ไม่มีกลีบดอก ผลกลมมีขน เมล็ดค่อนข้างเป็นรูปไข่
สรรพคุณ	ไม่ปรากฏสรรพคุณในการใช้เป็นสมุนไพรเดี่ยว

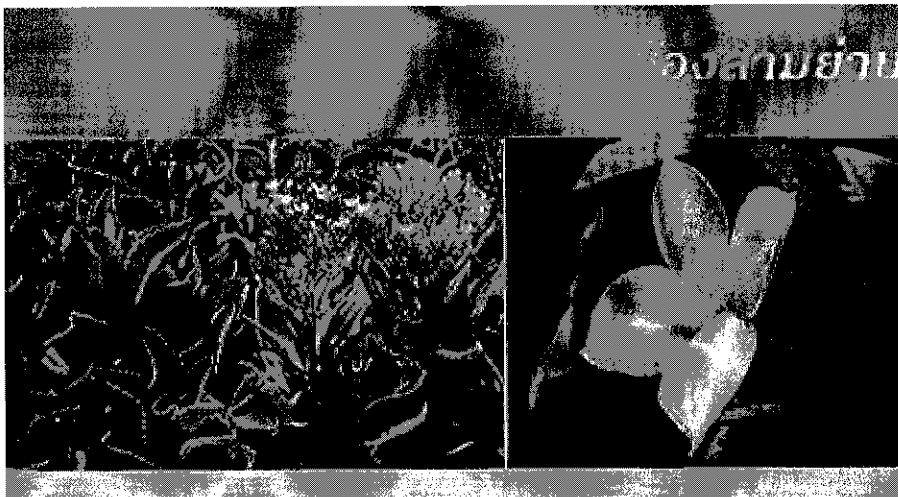
119. ไคร้หางนาศ

ชื่อภาษาไทย	ไคร้หางนาศ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Phyllanthus taxodiifolius</i> Beille วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	เสี้ยวน้ำ ตะไคร้หางสิงห์ เสี้ยวเล็ก เสี้ยวน้อย
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนาน กว้าง 2-4 ซม. ยาว 1-1.5 ซม. ดอกช่อ ออกเป็นกระจุกที่ ซอกใบ ดอกย่อยแยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน กลีบรวมสีขาวนวล ผลเป็นผลสด รูปทรงกลม
สรรพคุณ	ต้น - ใช้ทั้งต้นมีรสจืด เป็นยาขับปัสสาวะ

120. ฆ้องสามย่าน

ชื่อภาษาไทย	ฆ้องสามย่าน
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Kalanchoe laciniata</i> (Linn.) DC. วงศ์ CRASSULACEAE
ชื่ออื่น	เถาไฟ ฮอมแฮม
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูงได้ถึง 1 เมตร ลำต้นและใบน้ำน้ำ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม มีหลายรูปร่าง ใบบริเวณกลางลำต้นเว้าเป็นแฉกลึก ดอกกลายเป็นใบ ประกอบ ใบบริเวณโคนต้นไม่เว้า หรือเว้าเป็นแฉกตื้นๆ ใบทั้งสองแบบสีเขียวอ่อน อาจมีสีม่วง แซม ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีเหลืองเชื่อมติดกันเป็นหลอด ผลแห้ง แตกตะเข็บเดี่ยว รูปไข่แกมขอบขนาน
สรรพคุณ	ใบ - นำคั้นจากใบใช้กินแก้ท้องร่วง ใช้ใบเป็นยาเย็น ดับพิษ ร้อนภายใน ตำพอกแก้พิษอักเสบ ปวด บวม รักษาแผล ฝีห้ามเลือด พิษตะขาบ แมงป่อง ตาก แดดให้แห้ง บดเป็นผงทาลิ้นเด็กอ่อนแก้ละอองทราย

121. งา

ชื่อภาษาไทย	งา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Benne, Teel
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Sesamum indicum</i> Linn. วงศ์ PEDALIACEAE
ชื่ออื่น	งาขาว งาดำ นีไซ ไอยุบัว
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นสี่เหลี่ยม มีร่องตามยาวและมีขนปกคลุม ใบเดี่ยวรูปไข่หรือรูปหอก เรียงตรงข้ามหรือสลับ ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาวหรือชมพู ผลเป็นผลแห้งแตกได้ เมล็ดรูปไข่ แบน สีดำ น้ำตาลหรือขาว
สรรพคุณ	ทำให้ผมดกดำ รักษาโรคหูด บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย บำรุงไขข้อ บำรุงเส้นเอ็น ขับปัสสาวะ รักษาโรคผิวหนัง เป็นยาระบาย ให้ร่างกายอบอุ่น

122. จ้าว

ชื่อภาษาไทย	จ้าว
ชื่อภาษาอังกฤษ	Ceiba, Kapok
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ceiba pentandra</i> Gaertn. วงศ์ BOMBACACEAE
ชื่ออื่น	จ้าวน้อย จ้าวสร้อย จิวสาย นุ่น
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง กิ่งเปราะ ใบประกอบรูปนิ้วมือ ดอกมีสีต่างๆ ผลรูปกระสวยแกมขอบขนาน ภายในมีเมล็ดรูปไข่ และมีใยสีขาวหุ้ม เมื่อแก่เปลือกผลจะแตกออก ซึ่งแยกเมล็ดออกโดยการปั่น
สรรพคุณ	แก้บิด แก้ท้องเสีย ขับปัสสาวะ แก้ฝีภายใน รักษาโรคเบาหวาน แก้ไตพิการ แก้ลำไส้อักเสบ แก้เริมต่างๆ ถ่ายเสมหะ แก้ประดง แก้หืด แก้ไอ แก้ร้อนใน

จ้าว
Ceiba pentandra Gaertn.

123. จี๊ว

ชื่อภาษาไทย	จี๊ว
ชื่อภาษาอังกฤษ	Cotton tree
ชื่อวิทยาศาสตร์	Bombax ceiba Linn. วงศ์ BOMBACACEAE
ชื่ออื่น	จี๊วแดง จี๊วบ้าน จี๊วปง จี๊วปงแดง สะเน้มระกา
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นผลัดใบ ขนาดกลางถึงเกือบใหญ่ จะทิ้งใบหมดก่อนออกดอก ลำต้นและกิ่งมีหนามแหลมคม กิ่งก้านแผ่สาขา ดอกออกเป็นกระจุกตามปลายกิ่ง กระจุกละ 3-5 ดอก ด้านนอกมีขนมันเป็นเงา กลีบดอก 5 กลีบสีแดง ผลรูปกลมยาว ภายในมีเมล็ดสีดำ หุ้มด้วยปุยฝ้าย สีขาวมากมาย
สรรพคุณ	บำรุงกำลัง ขับปัสสาวะ ทำให้อาเจียน แก้ลมท้อง แก้ฝีเปื่อยพัง แก้บวม แก้ตัวพยาธิ แก้ตกโลหิต แก้โรคไต แก้ไข้พิษ ไข้กาฬ แก้อักเสบ แก้ฟกช้ำ ระวังประสาท แก้พิษงู แก้ท้องร่วง แก้หัวล้ามะลอก หัวดาวหัวเดือน

Bombax ceiba Linn.

124. เงาะ

ชื่อภาษาไทย	เงาะ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Rambutan
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Nephelium lappaceum</i> Linn. วงศ์ SAPINDACEAE
ชื่ออื่น	กะเมาะแต เงาะป่า มอแต พรวน อาเมาะแต
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบประกอบรูปขนนก ใบย่อยรูปโค้ง ดอกช่อสีขาว เป็นแบบกลุ่มย่อย ช่อดอกกิ่งแขนง บนกิ่งแขนงนี้มีดอกที่มีก้านออกดอกเป็นกลุ่มๆ ผลเป็นรูปกลม ปกคลุมด้วยขนสีแดงหรือเหลือง ปลายแหลม เปลือกบาง เมล็ดรูปขอบขนาน คลุมด้วยเนื้อใสสีขาว
สรรพคุณ	แก้ไข้ แก้ท้องร่วง สมานแผล เป็นยาพอก แก้บิด แก้ท้องอืดเฟ้อ
บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย	

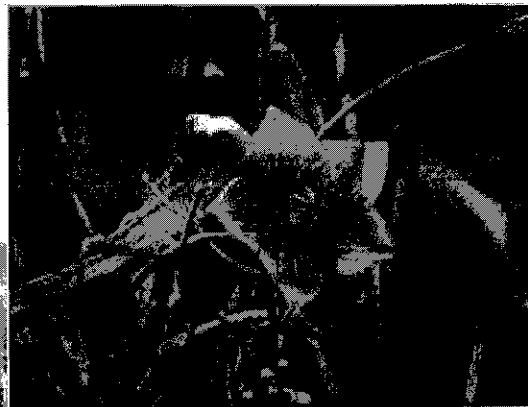

เงาะ

Nephelium lappaceum Linn.

125. จมูกปลาหลด

ชื่อภาษาไทย	จมูกปลาหลด
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Oxystelma esculentum</i> (L.) R.B.r. วงศ์ ASCLEPIADACEAE
ชื่ออื่น	จมูกปลาไหลตง สะอึก ผักไหม
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาล้มลุก ลำต้นเรียวบาง มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ตัวใบเรียวยาว ผิวเกลี้ยง กว้าง 0.3-1 ซม. ยาว 4-9 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบ ก้านช่อดอก ยาวดอกสีชมพูอ่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง 2-3 ซม. กลางดอกมีเส้นประสีม่วง ผลเป็นฝักเรียวยาว ติดกันเป็นคู่ ยาวประมาณ 6 ซม. ภายในมีเมล็ดแบนๆ และมีขนยาวสีขาวจำนวนมาก พบตามที่ ว่าง ชุ่มชื้น ทั่วไป
สรรพคุณ	ยาง – รักษาบาดแผล ราก – แก้ดีซ่าน ทั้งต้น – ทำยากลัวคอ

126. จอก

ชื่อภาษาไทย	จอก
ชื่อภาษาอังกฤษ	Water lettuce
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Pistia stratiotes</i> Linn. วงศ์ ARACEAE
ชื่ออื่น	กากอก ผักกอก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้้ำจืด ต้นเล็ก ลอยอยู่เหนือผิวน้ำ มีลำต้นทอดขนานไปกับผิวน้ำ และมีต้นใหม่งอกออกมาตามข้อ ใบเรียงซ้อนกันเป็นชั้นคล้ายดอกกุหลาบ ขอบใบเรียบ มีขนและเป็นร่องๆ ขนานกันตามความยาวของใบ ดอกออกเป็นช่อตรงกลาง เป็นแท่งยาว ผลสีเขียว ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก
สรรพคุณ	ยาระบาย ขับปัสสาวะ แก้อริตีสิดวงทวาร แก้โรคบิด แก้ไอ ฝัโรคมิวหน้ก แก้ไฟลามทุ่ง หัด ผื่นแดงคัน บวมไม่ทราบสาเหตุ แก้วณโรค

127. จันทขาว

ชื่อภาษาไทย	จันทขาว
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros decandra</i> Lour วงศ์ EBENACEAE
ชื่ออื่น	จันทลุ่มหอม จันอิน จันโอ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ยอดอ่อนมีขน ใบเดี่ยวเรียงสลับ ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้เป็นช่อ ดอกตัวเมียเป็นดอกเดี่ยว ผลสดมี 2 รูปร่าง คือทรงกลมแบน เรียกว่าลูกจันท ทรงกลม เรียกลูกอิน เมื่อสุกสีเหลือง มีกลิ่นหอมและกลีบเลี้ยงยังคงติดอยู่
สรรพคุณ	แก้ไข้ บำรุงเลือดลม แก้ร้อนในกระหายน้ำ บำรุงประสาท แก้เหงื่อ ตกหนัก แก้ตับปอดพิการ ขับพยาธิแก้สะอึก แก้ท้องเสีย แก้ไข้กำเดา

 จันทขาว

Diospyros decandra Lour

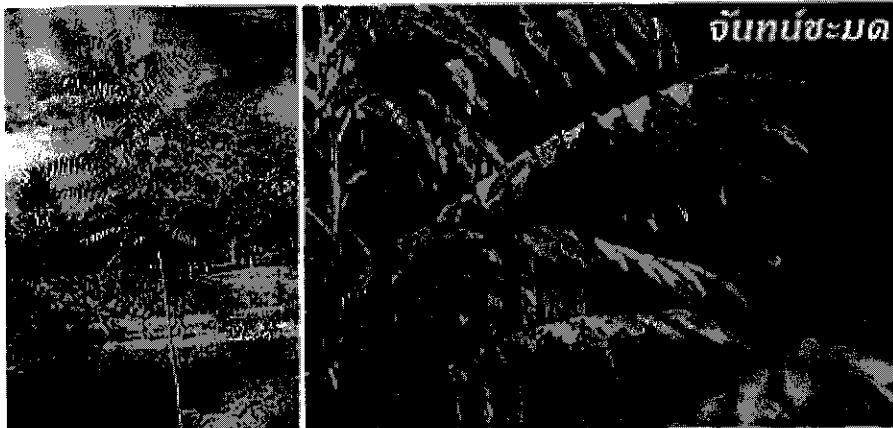
128. จันทน์กระพ้อ

ชื่อภาษาไทย	จันทน์กระพ้อ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Vatica diospyroides</i> Syming DIPTEROCARPACEAE
ชื่ออื่น	เขี้ยวงูเขา จันทน์พ้อ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 6-15 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก หรือรูปใบ หอกแกมขอบขนาน กว้าง 4-7 ซม. ยาว 15-20 ซม. ดอกช่อแยกแขนง ออกที่ซอกใบ กิ่งก้าน และปลายกิ่ง ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาวนวล หรือสีเหลืองอ่อน มีกลิ่นหอมจัด ผลแห้ง รูปเกือบกลม สีน้ำตาล เปลือกแข็ง มีขนนุ่มละเอียด สีน้ำตาล
สรรพคุณ	ดอก - เข้ายาหอมแก้ลม บำรุงหัวใจ

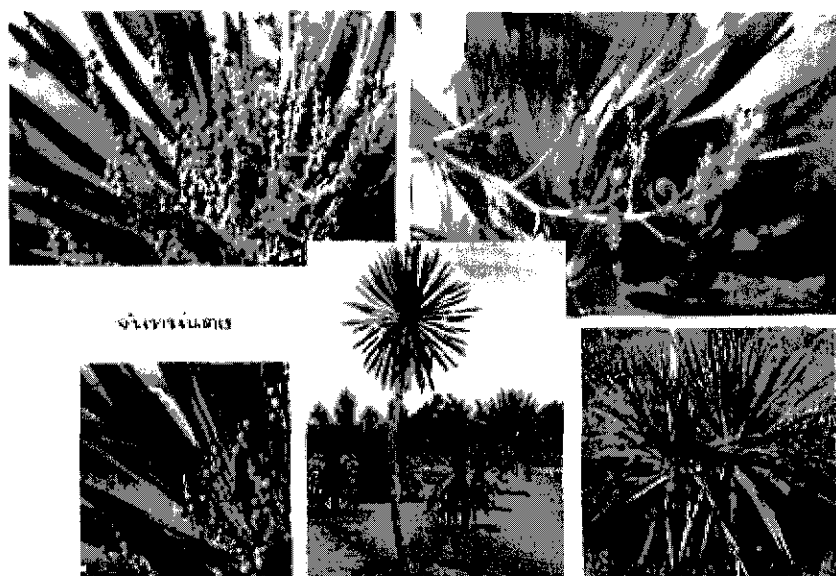
129. จันทน์ชะมด

ชื่อภาษาไทย	จันทน์ชะมด
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Aglaia pyramidata</i> Hance วงศ์ MELIACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 10-20 เมตร ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 1.5-3 ซม. ยาว 7-10 ซม. ดอกช่อ แยกแขนง ออกที่ซอกใบ ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีเหลืองอ่อน ผลเป็นผลสด รูปไข่หรือทรงกลม
สรรพคุณ	แก่น - แก่นจันทน์ชะมดมีรสขม หอม ใช้เป็นยาแก้ไอ กระจายน้ำ
อ่อนระโหย	

130. จันทน์แดง

ชื่อภาษาไทย	จันทน์แดง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Dracaena lourieri</i> Gagnep. วงศ์ LILIACEAE
ชื่ออื่น	ภาคเหนือ : จันทน์ผา
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นเกลี้ยงเกลา มีใบสีเขียวแตกออกตามยอด ออกดอกเป็นช่อ ดอกสีขาว ผลเป็นพวง คล้ายจันทน์หมาก ชอบขึ้นอยู่ตามภูเขาสูง ไม่ยอมขึ้นในพื้นที่ราบ
สรรพคุณ	แก่น – ทำยาหอม ดับพิษไข้ บำรุงหัวใจ ให้ resin ที่เรียกว่า Dragon's blood

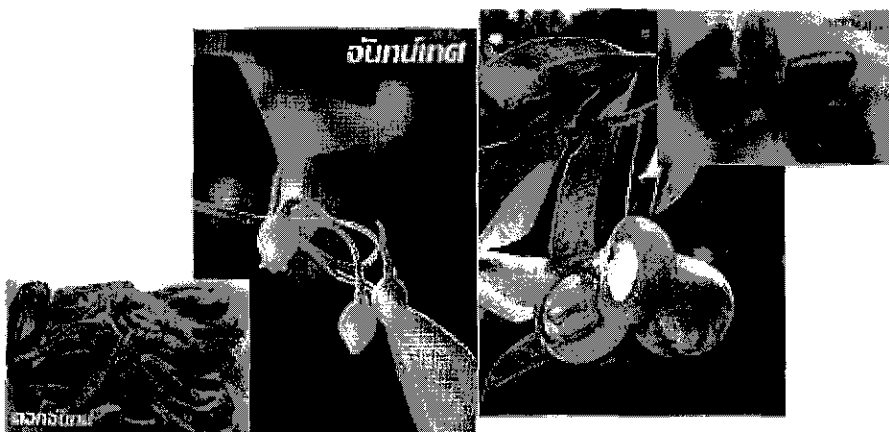

จันทน์แดง

131. จันทน์เทศ

ชื่อภาษาไทย	จันทน์เทศ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Nutmeg Tree
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Myristica fragrans</i> Houtt. วงศ์ MYRISTICACEAE
ชื่ออื่น	จันทน์บ้าน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 5-18 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปวงรีแกมขอบขนาน หรือรูปไข่กลับแกมขอบขนาน กว้าง 4-5 ซม. ยาว 10-15 ซม. ผิวใบมัน ดอกเดี่ยว หรือช่อ 2-3 ดอก ออกที่ซอกใบ แยกเพศ อยู่คนละต้น ดอกย่อยรูปคนโท ขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อน ผล เป็นผลสด ค่อนข้างฉ่ำน้ำ รกหุ้มเมล็ดสีแดงเรียกว่า "ดอกจันทน์" มีเมล็ดเดี่ยว สีน้ำตาล เปลือกแข็ง เรียกว่า "ลูกจันทน์"
สรรพคุณ	ลูกจันทน์ - ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง ขับลม แก้ปวดมดลูก แก้ท้องร่วง
ธาตุพิการ	ดอกจันทน์ - ใช้บำรุงโลหิต ลูกจันทน์และดอกจันทน์ - ใช้เป็นเครื่องเทศ ช่วยแต่งกลิ่นอาหาร
ด้วย	แก่น - ใช้ลดไข้ บำรุงตับและปอด

132. จามจรี

ชื่อภาษาไทย	จามจรี
ชื่อภาษาอังกฤษ	Lebbeck, Siris
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Albizia lebbek</i> Benth. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	กรีด กาแซ กาไฟ ก้านฮ้าง ก้ามปู กะซีก แก้วระ คะโก จามรี จ้าขาม
จะเร ชูงรัง ชัก ตู้ต ถอนนา ทิตา พญากระบก พฤษภ มะรุมป่า มะขามโคก	
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เปลือกผิวขรุขระ มักแตกเป็นร่องยาว ใบเป็นช่อแบบขนนก 2 ชั้น ดอกเล็กสีขาว กลิ่นหอม ออกรวมกันเป็นช่อไม่แยกแขนง ตามง่ามใบใกล้ๆ ปลายกิ่ง ฝักรูปขอบขนาน แบนและบาง ผิวสีเทาอมเหลือง เกสรไม่มีขน แต่ละฝักมีเมล็ดเรียงตัวตามขวาง 4-12 เมล็ด เป็นวงกลมนูนเห็นชัด
สรรพคุณ	สมานแผลในปาก คอ เหงือก แก้พิษผุ แก้ริดสีดวงทวารหนัก แก้ท้องร่วง ห้ามโลหิตตกใน รักษากลากเกลื้อน โรคเรื้อน แก้ปวดแสบปวดร้อน ดับพิษ แก้เยื่อตาอักเสบ

133. จำปา

ชื่อภาษาไทย	จำปา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Orange Chempaka
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Michelia champaca</i> Linn. MAGNOLIACEAE
ชื่ออื่น	จำปาเขา จำปาทอง จำปาป่า
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 15-25 เมตร ยอดอ่อนมีใบเกล็ดหุ้ม ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ รูปวงรี หรือรูปวงรีแกมขอบขนาน กว้าง 5-10 ซม. ยาว 12-20 ซม. ท้องใบมีขนนุ่ม ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีเหลืองส้ม กลิ่นหอม ผลเป็นผลกลุ่ม ผลย่อยติดบนแกนเป็นช่อ ยาว เมื่อแก่จะแตก
สรรพคุณ	ดอก - มีน้ำมันหอมระเหย ใช้ดอกแห้งปรุงยาหอม บำรุงหัวใจ บำรุงประสาท บำรุงโลหิต แก้กลิ้นไส้ แก้ไข้ ขับปัสสาวะ จัดอยู่ในพิภักตเกษตรทั้งเจ็ด รักษาโรคเรื้อนและหิด

จำปา

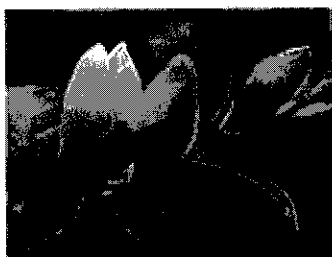
134. จำปี

ชื่อภาษาไทย	จำปี
ชื่อภาษาอังกฤษ	White Chempaka
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Michelia alba</i> DC. MAGNOLIACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 15-20 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมใบหอก หรือรูปไข่ กว้าง 4-9 ซม. ยาว 15-25 ซม. ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบรวม สีขาว กลิ่นหอม ผลเป็นผลกลุ่ม ผลย่อยรูปร่างเกือบเป็นทรงกลม แต่มักไม่ติดผล
สรรพคุณ	ดอก - ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจ บำรุงประสาท บำรุงโลหิต กลีบดอกสด มีน้ำมันหอมระเหย ใช้ทาแก้ปวดศีรษะ
	ผล - ดอกและผล บำรุงธาตุ แก้กลิ้นเหียน แก้ไข้ ขับปัสสาวะ เปลือก
	ต้น - แก้ไข้ แก้แค้น - บำรุงประจำเดือน

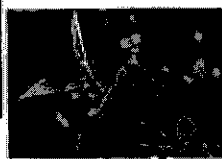

135. จำปีแขก

ชื่อภาษาไทย	จำปีแขก
ชื่อภาษาอังกฤษ	Dwarf Chempaka
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Michelia figo</i> (Lour.) Spreng. MAGNOLIACEAE
ชื่ออื่น	จำปาแขก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม แตกกิ่งก้านมาก สูงได้ถึง 3 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมวงรี กว้าง 2-5 ซม. ยาว 3-10 ซม. ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีขาวนวล กลิ่นหอมมาก ผลเป็นผลกลุ่ม ผลย่อยแตกได้ตามยาว
สรรพคุณ	ดอก - มีน้ำมันหอมระเหย ใช้ปรุงเป็นยาบำรุงหัวใจ ราก - แก้
โรคกะบังลมเคลื่อน	เปลือกกราก - ใช้เป็นยาเบื่อปลา

จำปีแขก

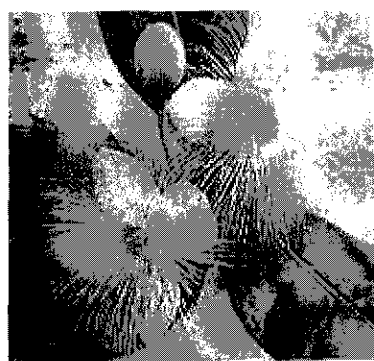
136. จิก

ชื่อภาษาไทย	จิก
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Barringtonia acutangula</i> Gaertn. วงศ์ BARRINGTONIACEAE
ชื่ออื่น	กระโดนทุ่ง กระโดนน้ำ จิกน้ำ ตอง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นผลัดใบ สูง 5-15 เมตร ลำต้นเป็นปุ่มปม ปลายกิ่งลู่ลง ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ใบเดี่ยว ออกเวียนสลับที่ตอนปลายกิ่ง รูปใบหอกหรือรูปไข่กลับ กว้าง 10-13 ซม. ยาว 20-30 ซม. ปลายจะผายกว้างแล้วแหลม โคนแหลมขอบจักถี่ ดอก ออกเป็นช่อยาวที่ปลายกิ่งสีแดง ห้อยลง ยาว 30-40 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ หลุดร่วงง่าย เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. เกสรตัวผู้สีแดงจำนวนมาก ผลกลมยาว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.5 ซม. ยาว 3-4 ซม. มีสันตามยาว 4 สัน
สรรพคุณ	เมล็ด - ใช้เป็นยาแก้ไข้ในเด็ก เข้ายาลม ใช้แก้อาการจุกเสียด ใบแก่ - แก้ท้องร่วง เปลือกต้น - ใช้เบื่อปลา

137. จิกทะเล

ชื่อภาษาไทย	จิกทะเล
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Barringtonia asiatica</i> Kurz. วงศ์ BARRINGTONIACEAE
ชื่ออื่น	จิกเล โดคนเล อามุง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เปลือกสีน้ำตาลหรือเทา แตกเป็นร่องตามยาว เนื้อไม้สีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ใบรูปไข่ เนื้อใบค่อนข้างหนา ขอบใบเรียบ ดอกสีขาว ออกเป็นช่อที่ยอด ช่อตั้งตรง มี 4 กลีบ ที่ฐานรองดอกมีเนื้อนุ่มเป็นรูปวงแหวน ผลรูปสี่เหลี่ยมฐานกว้าง ผิวสีเขียวเป็นมัน
สรรพคุณ	ไม่ปรากฏสรรพคุณในการใช้เป็นสมุนไพรเดี่ยว

จิกทะเล
Barringtonia asiatica Kurz.

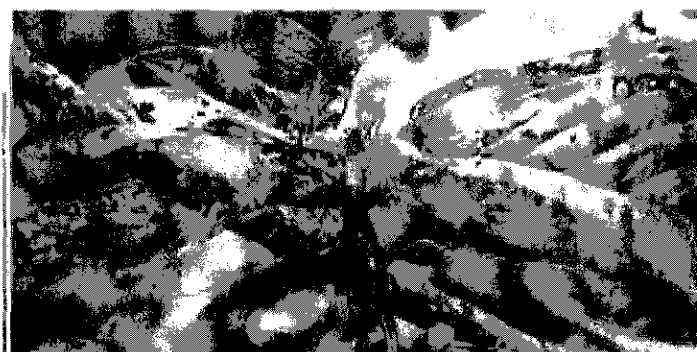

138. จิกนา

ชื่อภาษาไทย	จิกนา
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaertn. วงศ์ BARRINGTONIACEAE
ชื่ออื่น	กระโดนทุ่ง กระโดนน้ำ กระโดนสร้อย จิกน้ำ ตอง มุจลินท์ มุยลาย
ลำไฟ	
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ลำต้นเป็นปุ่มปม และเป็นพุ่มทั่วไป ปลายกิ่งมักถี่ลง เป็นใบเดี่ยว รูปหอก เนื้อใบเนียน ขอบใบจักถี่ๆ ดอกสีแดง ออกรวมเป็นช่อห้อยย้อยลงเป็นพวงยาว ผลกลมรูปรีๆ มีสันเป็นเหลี่ยม
สรรพคุณ	เป็นยาระบาย แก้ปวดหัว แก้โรคสตรี แก้เสมหะ ขับระดู แก้เยื่อตา
อีกเสบ แก้อาเจียน	

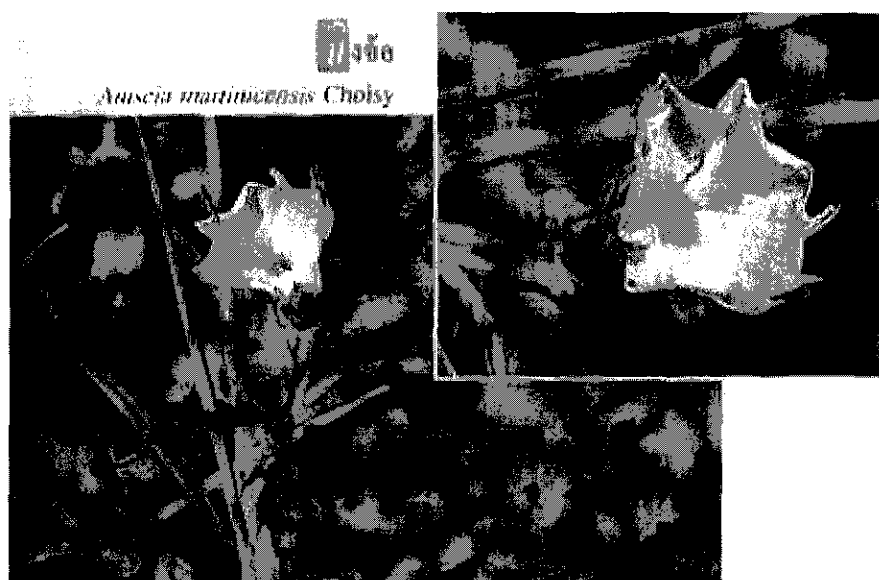
Barringtonia acutangula (L.) Gaertn.

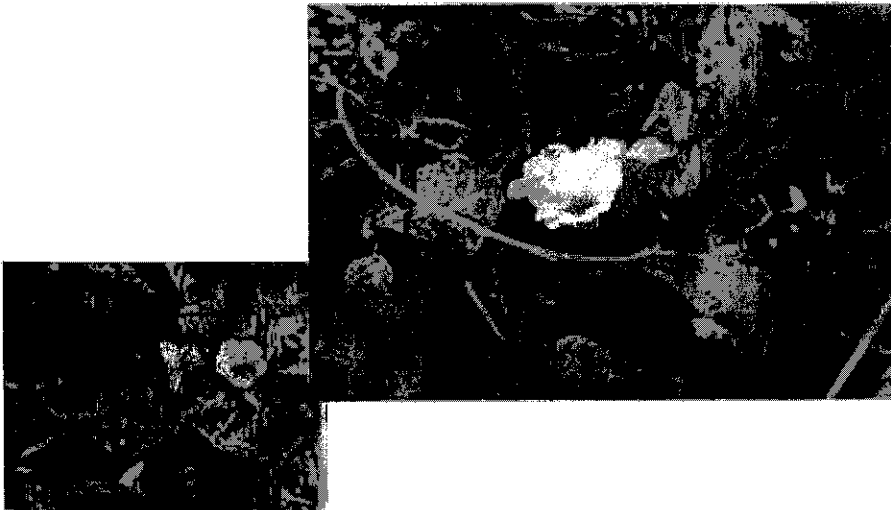
139. จิงจ้อ

ชื่อภาษาไทย	จิงจ้อ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Aniseia martinicensis</i> Choisy วงศ์ CONVULVULACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถา ใบเดี่ยว ใบรูปขอบขนานแคบ ปลายเป็นติ่ง มีปลายใบทู่แต่ไม่มาก ดอกเดี่ยวสีขาวมีใบประดับ รูปหอกแคบ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอกเป็นรูปปากแตรสีขาว มีขน ผลเป็นผลแห้ง รูปไข่ ภายในมีเมล็ดไม่เกิน 4 มีขนปกคลุม
สรรพคุณ	แก้พิษ แก้ลมบ้าจร แก้เสมหะ ลม และดี ช่วยย่อยอาหาร แก้ไข้
คลื่นเหียนอาเจียน	

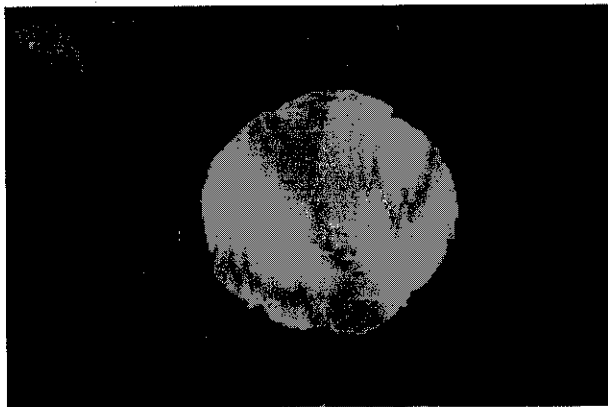
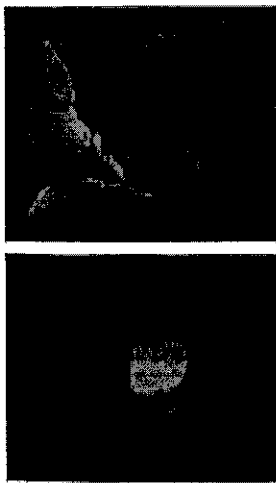
140. จิงจ้อขาว

ชื่อภาษาไทย	จิงจ้อขาว
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Merremia umbellata</i> (Linn.) Hall.f. วงศ์ CONVOLVULACEAE
ชื่ออื่น	เถาดอกบานตูม เอน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาเลื้อย ลำต้นเกลี้ยงหรือมีขนประปราย ใบเดี่ยว เรียงสลับ มีรูปร่างหลายแบบ ตั้งแต่ ยาวรี รูปไข่ หรือรูปสามเหลี่ยม ยาว 3-10 ซม. กว้าง 1-5 ซม. ก้านใบยาว 1-4 ซม. ดอกออกเป็นช่อ 2-3 ดอก ตามซอกใบ ดอกรูปกรวยปลายแยก 5 แฉกตื้นๆ ตรงกลางแต่ละแฉกจะมีแถบสามเหลี่ยมปลายแหลมดอกสีเหลืองจนถึงสีส้ม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5-3.8 ซม. กลีบดอกเกลี้ยงยกเว้นบริเวณแถบกลางกลีบดอกมีขนผลรูปกรวยสั้น สีน้ำตาล เมล็ดมีขนหนาแน่น พบตามป่าดิบชื้น ป่าผลัดใบ หมู่มกไม้ไผ่ธารน้ำ ริมทาง ที่ว่างโล่งแจ้งทั่วไป
สรรพคุณ	ใบ – ทำยาพอกแก้แผลไหม้ น้ำร้อนลวกและแผลเปื่อย

141. จิงจ้อเหลี้ยม

ชื่อภาษาไทย	จิงจ้อเหลี้ยม
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Operculina turpethum</i> (L.) S. Manso วงศ์ CONVOLVULACEAE
ชื่ออื่น	จิงจ้อแดง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาล้มลุก ลำต้นสามเหลี่ยม มีปีกแคบๆ ลำต้นอ่อนสีเขียว ต่อมาสีม่วงแดงหรือน้ำตาลแก่ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบมีรูปร่างหลายแบบ ผิวด้านบนเกลี้ยงหรือมีขนด้านล่างมีขน ดอกออกเป็นช่อกลีบดอกสีขาว เส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4.5 ซม. ผลกลมแป้น ภายในมีเมล็ดสีดำ 4 เมล็ด พบตามที่รกร้าง ริมทาง ป่าดิบแล้ง ชอบดินปนทราย และแดดจัด
สรรพคุณ	ราก - แก้ไข้ ขับปัสสาวะ ยาระบาย แก้อาการปวดตามข้อ ลำต้น - ยาทาภายนอกหลังคลอด แก้อาการเสียดในท้อง

142. เจตพังคี

ชื่อภาษาไทย	เจตพังคี
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cladogynos orientalis</i> Zipp. ex Span. วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	ตองตาพราน ตะเกีย ใบหลังขาว เปล้าเงิน เปล้าน้ำเงิน มนเขา สมี
ขนาดตะกั่ว	
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม กิ่งก้านมีขนรูปดาวสีขาว ใบเดี่ยวเรียงสลับ ใบรูปไข่ ท้องใบมีขนสีขาว ดอกเป็นช่อออกที่ซอกใบ แยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน ไม่มีกลีบดอก ผลแห้งไม่แตก มี 3 พู ลักษณะเป็นเส้นใยสีขาว
สรรพคุณ	แก้ท้องขึ้น ปวดแน่นท้อง ขับผายลม แก้ลมจุกเสียด แก้โรคผิวหนัง แก้กลาก เกลื้อน แก้ท้องร่วง แก้คุดทะราด แก้ตับอักเสบ แก้มดลูกพิการ

เจตพังคี

Cladogynos orientalis Zipp. ex Span.

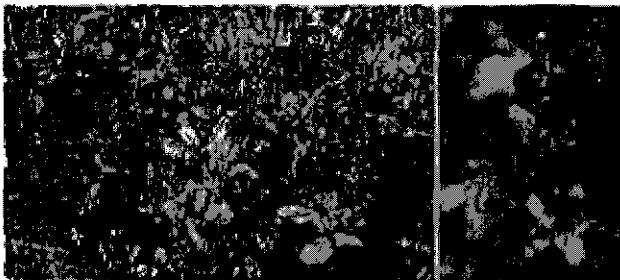
143. เจตมูลเพลิงขาว

ชื่อภาษาไทย	เจตมูลเพลิงขาว
ชื่อภาษาอังกฤษ	White-colored Leadwort
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Plumbago zeylanica</i> Linn. วงศ์ PLUMBAGINACEAE
ชื่ออื่น	ปิดปิวขาว
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง หรือพาดพันบนต้นไม้อื่น ๆ สูง 1 - 2 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมขอบขนาน หรือรูปขอบขนาน กว้าง 2 - 5 ซม. ยาว 3 - 9 ซม. สีเขียวแกมเหลือง ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยหลายดอก กลีบดอกสีขาว เกสรตัวผู้สีม่วงน้ำเงิน กลีบเลี้ยงมีต่อมน้ำหวานติดมือ ผลแห้ง รูปขอบขนาน แตกได้เป็น 5 ปาก มีร่องตามยาว
สรรพคุณ	ลำต้น, ราก - มีรสร้อน ใช้แทนรากเจตมูลเพลิงแดงได้ มีสรรพคุณขับประจำเดือน ขับลมในกระเพาะ และลำไส้ ขับประจำเดือน แก้อริดสีดวงทวาร เข้ายาบำรุงชาติ บำรุงโลหิต สารสกัดจากรากมีฤทธิ์บีบมดลูก และมีฤทธิ์ต้านการเจริญเติบโต ของแบคทีเรีย และเชื้อรา สาร plumbagin ที่แยกได้จากรากมีฤทธิ์ต้านเซลล์มะเร็ง ลดไขมันในเลือด และยับยั้งการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย

144. เจตมูลเพลิงแดง

ชื่อภาษาไทย	เจตมูลเพลิงแดง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Rose-colored Leadwort
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Plumbago indica</i> Linn. วงศ์ PLUMBAGINACEAE
ชื่ออื่น	ปิดปิวแดง ไฟใต้ดิน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม สูง 0.8-1.5 เมตร ลำต้นกลมเรียบ มีสีแดงบริเวณข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมวงรี กว้าง 3-5 ซม. ยาว 6-10 ซม. ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงมีต่อม ซึ่งเมื่อจับจะรู้สึกเหนียว กลีบดอกสีแดง ผลแห้ง แตกได้
สรรพคุณ	รากแห้ง - ใช้ขับประจำเดือน กระจายลม บำรุงธาตุ รักษาโรคริดสีดวงทวาร พบว่ามีสาร plumbagin ซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นการบีบตัวของมดลูกและลำไส้ ช่วยให้มีการหลั่งน้ำย่อยเพิ่มขึ้น เพิ่มความอยากอาหาร แต่ควรระวังในการใช้ เนื่องจาก plumbagin ระคายเคืองต่อทางเดินอาหาร และอาจเป็นพิษได้

145. เจตมูลเพลิงฝรั่ง

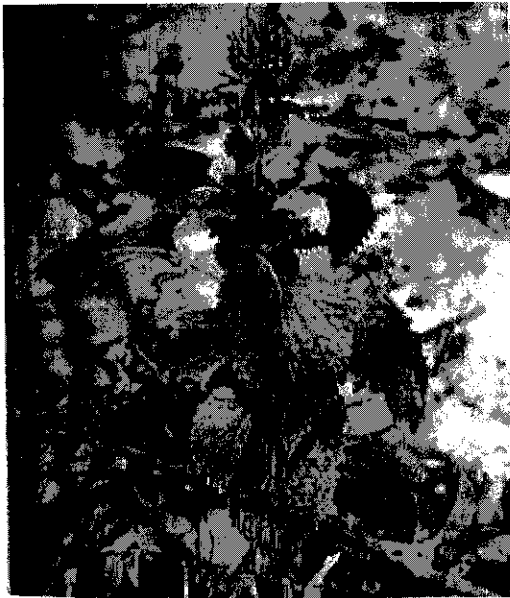
ชื่อภาษาไทย	เจตมูลเพลิงฝรั่ง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Lead wort
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Plumbago auriculata</i> Lamk. วงศ์ PLUMBAGINACEAE
ชื่ออื่น	พยับหมอก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ใบรูปขอบขนานหรือไข่กลับ มีหูใบขนาดใหญ่ ดอกช่อเป็นแบบติดดอกสลับ กลีบเลี้ยงสีเขียว ด้านล่างมีขน ดอกสีฟ้า
สรรพคุณ	แก้ขัดเบา แก้กระษัยไตพิการ แก้มีสสาวะบ่อย

เจตมูลเพลิงฝรั่ง
Plumbago auriculata Lamk.

146. ฉัตรพระอินทร์

ชื่อภาษาไทย	ฉัตรพระอินทร์
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Leonotis nepetaefolia</i> R.Br. วงศ์ LABIATAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ลำต้นมีขน ใบเดี่ยวใหญ่ ก้านใบยาว ใบรูปไข่ ขอบใบหยัก ดอกช่อ เจริญออกทางด้านข้าง โดยแตกดอกย่อยบนก้านของช่อดอกย่อย เรียงเป็นชั้น ผลเป็นชนิดที่มีเมล็ดในแข็ง รูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ยาวเป็นวง
สรรพคุณ	บำรุงกำลัง เป็นยาระบาย แก้ไข้จับสั่น แก้ซาง แก้แผลถูกไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แก้คัน แก้กลากเกลื้อน รักษาโรคมลาเรีย ขับระดู บีบมดลูก แก้ปวดตามข้อ

147. ชงโค

ชื่อภาษาไทย	ชงโค
ชื่อภาษาอังกฤษ	Orchid tree, Purple bauhinia
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Bauhinia purpurea</i> Linn. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	กะเฮอ สะเปชี เสี้ยวดอกแดง เสี้ยวหวาน
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น กิ่งอ่อนมีขน ใบรูปเกือบกลม ใบแยกเป็น 2 ลอน ฐานใบเป็นรูปหัวใจ ดอกออกเป็นช่อด้านข้างหรือยอด เป็นแบบติดดอกสลับ กลีบดอกสีชมพูถึง ม่วงเข้ม ผลเป็นฝักมีขนปกคลุม แตกตามยาวเมื่อแก่เมล็ดแบน
สรรพคุณ	เปลือกต้น - แก้ท้องเสีย ดอก - แก้พิษไข้ร้อน เนื่องจากโลหิตและดี ใบ - พอกฝีแผล

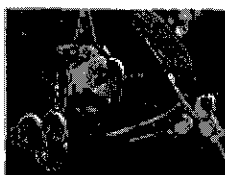
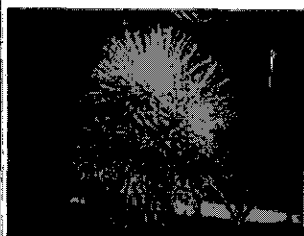
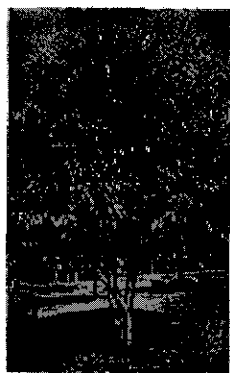
148. ชบา

ชื่อภาษาไทย	ชบา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Shoe flower, China rose
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> L. วงศ์ MALVACEAE
ชื่ออื่น	ชบาขาว ชะบาดอกแดง ชุมบา บาใหม่ ใหม่แดง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มขนาดย่อม ใบโตรูปไข่ ริมใบเป็นจักใหญ่ ดอกเดี่ยว ออก ด้านข้าง กลีบเลี้ยงสีเขียว กลีบดอกสีแดง ส้ม ชมพูกุหลาบ รูปไข่กลับ ท่อเกสรตัวผู้ยาวกว่ากลีบ ดอก
สรรพคุณ	แก้พิษฝี แก้ฟกบวม แก้ไอ แก้ไข้ เป็นยาระบาย ขับระดูเสีย บำรุง เส้นผม ขับเสมหะ บำรุงน้ำดี

149. ชมพู่หน้าดอกไม้

ชื่อภาษาไทย	ชมพู่หน้าดอกไม้
ชื่อภาษาอังกฤษ	Rose Apple
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Syzygium jambos</i> (Linn.) Alston MYRTACEAE
ชื่ออื่น	ฝรั่งน้ำ มะขามุด มะน้ำหอม มะห้าคอกลอก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 10 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 3-4 ซม. ยาว 12-17 ซม. ดอกช่อกระจุก ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อย 3-8 ดอก กลีบดอกสีขาวหรือเหลืองอ่อน ฐานรองดอกรูปกรวย เกสรตัวผู้จำนวนมาก ผลเป็นผลสด กินได้ รูปเกือบกลม เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-6 ซม.
สรรพคุณ	ผล - ใช้ปรุงเป็นยาหอม ชูกำลัง บำรุงหัวใจ แก้ลมปลายไข้ เปลือก, ต้น และเมล็ด - แก้เบาหวานและแก้ท้องเสีย

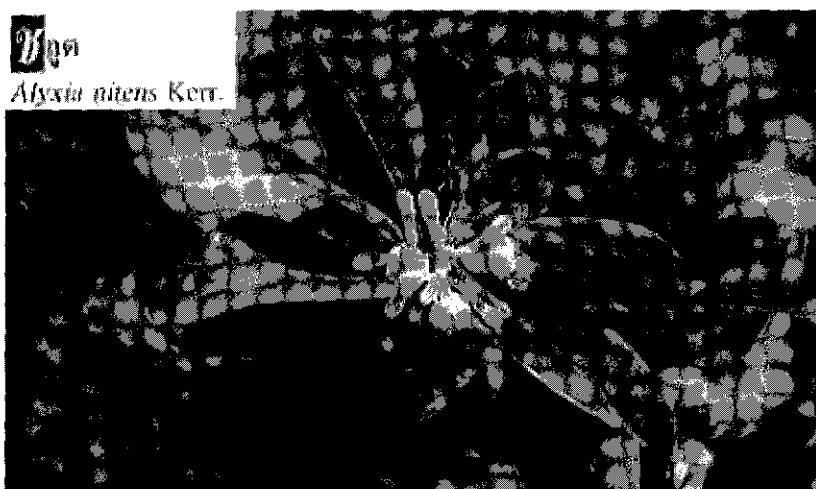
ชมพู่หน้าดอกไม้

150. ชลูด

ชื่อภาษาไทย	ชลูด
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Alyxia nitens</i> Kerr. วงศ์ APOCYNACEAE
ชื่ออื่น	นูด ชูด
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาขนาดเล็ก เปลือกสีดำ ลำต้นเกลี้ยง น้ำยางสีขาว ใบเดี่ยวรูปขอบขนาน ขอบใบมีคลื่น ดอกช่อสีเหลืองมีกลิ่นหอมออกตามง่ามใบ ช่อละ 4-10 ดอก ก้านดอกยาว กลีบดอก 5 กลีบ ผลแห้งแข็งรูปรี
สรรพคุณ	แก้ลม แก้เสมหะ แก้พิษไข้ บำรุงกำลัง รักษาโรคตีชาน แก้ปวดมวน แก้ไข้จับสั่น ขับโลหิต แก้สะอึก บำรุงตับ ปอด หัวใจ

ชลูด

Alyxia nitens Kerr.

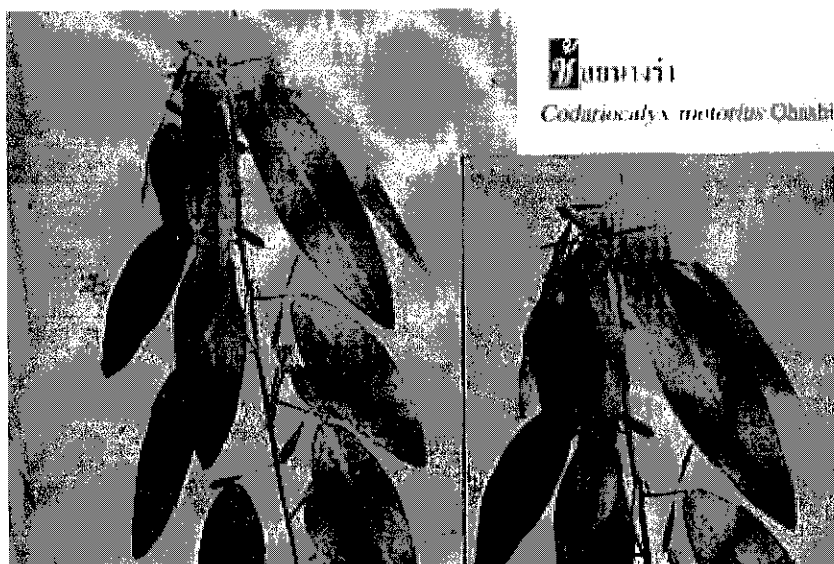
151. ชองระอา

ชื่อภาษาไทย	ชองระอา
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Barleria iupulina</i> Lindl. ACANTHACEAE
ชื่ออื่น	เสลดพังพอน เสลดพังพอนตัวผู้
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม สูงประมาณ 1 เมตร มีหนามแหลมยาวข้อละ 2 คู่ กิ่งก้านสีน้ำตาลแดง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอกยาวหรือ รูปขอบขนาน กว้าง 1.8-2.5 ซม. ยาว 6-12 ซม. ผิวใบเรียบมัน สีเขียวเข้ม เส้นกลางใบสีแดง ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ยาวประมาณ 8 ซม. ใบประดับค่อนข้างกลม สีน้ำตาลแดงขนาดใหญ่ กลีบดอกสีเหลืองส้ม โคนเชื่อมติดเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 ปาก ปากบนมีกลีบขนาดใหญ่ 4 กลีบ กลีบล่างเล็กกว่า มี 1 กลีบ ผลเป็นฝัก รูปไข่
สรรพคุณ	ใบ - ใช้ตำละเอียดผสมเหล้า พอกหรือทา ถอนพิษอักเสบจากแมลงสัตว์กัดต่อยและเรื้อ
	ราก - ใช้ฝนกับเหล้าทาถอนพิษตะขาบ

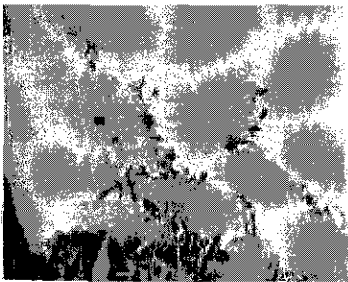
152. ช้อยนางรำ

ชื่อภาษาไทย	ช้อยนางรำ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Telegraph plant
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Codariocalyx motorius</i> Ohashi วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	เคยแหมะคว่ำ ช้อยช่างรำ นางรำ แพงแดง ว่านมีดพับ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มขนาดเล็ก กิ่งก้านแข็ง ใบแยกเป็นใบย่อย 3 ใบ แต่ละใบรูปไข่ ปลายมน ด้านบนมัน ด้านล่างมีขนละเอียด ดอกแทงออกด้านข้าง หรือที่ยอด เป็นช่อดอกแบบ ติดดอกสลับ ก้านช่อดอกมีขน กลีบเลี้ยงเป็นรูปกระดิ่ง กลีบดอกสีม่วงแดง ผลเป็นฝัก
สรรพคุณ	ต้น - แก้ฝีภายใน แก้ฝีในท้อง ขับพิษร้อนภายใน ใบ - แก้ไข้ตัวร้อน แก้ไข้พิษ ขับปัสสาวะ แก้ไข้รำเพร่าพัด แก้ไข้
ประสาทพิการ	

153. ชะมดต้น

ชื่อภาษาไทย	ชะมดต้น
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Abelmoschus moschatus</i> Medic. วงศ์ MALVACEAE
ชื่ออื่น	ฝ้ายผี
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบรูปร่างคล้ายห้าเหลี่ยม โคนใบเว้า ขอบใบหยัก 3-5 แฉก ตามปลายยอดใบจะเล็ก แฉกใบเล็กและแคบกว่าใบตอนล่างของลำต้น ผิวใบมีขนรูปดาวทั้งสองด้าน ก้านใบยาว ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกใหญ่ มีกลีบดอก 5 กลีบ สีเหลืองสด โคนกลีบสีแดงเข้ม ผลเป็นฝักกลมยาวและเป็นเฟือง ปลายเรียว ภายในฝักแบ่งเป็น 5 ช่อง แต่ละช่องมีเมล็ดจำนวนมาก เมล็ดมีกลิ่นฉุน พบตามที่ว่างทั่วไป ชอบที่ชุ่มชื้น
สรรพคุณ	ทั้งห้า - เข้ายารักษาฝีภายใน ผล - หล่อลื่นใช้ในโกลโนเรีย ขับปัสสาวะ เมล็ด - ขับลม ดอก - ประุงยาแก้หน้ากามเคลื่อนขณะหลับ

154. ชะมวง

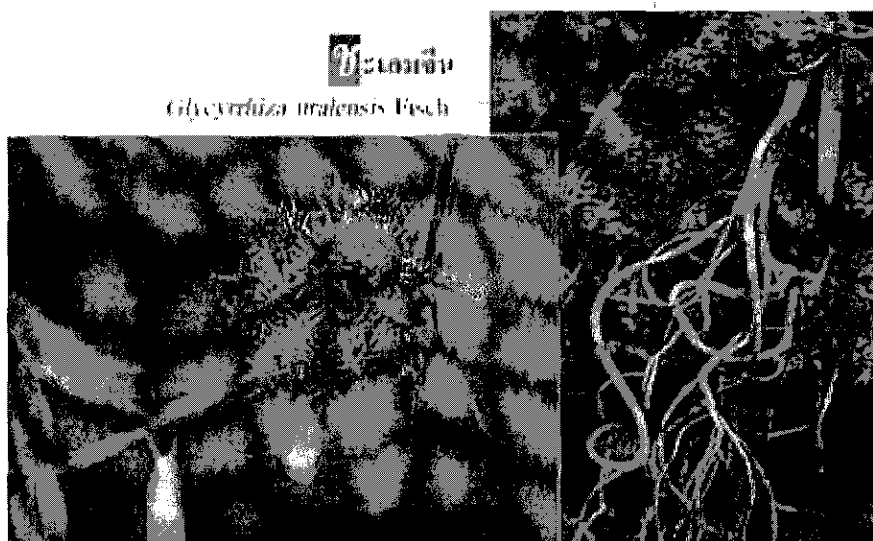
ชื่อภาษาไทย	ชะมวง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Garcinia cowa</i> Roxb. CLUSIACEAE
ชื่ออื่น	กระมวง มวงส้ม หมากโมก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 15-30 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปวงรีแกมใบหอก กว้าง 2-3.5 ซม. ยาว 7-15 ซม. เนื้อใบหนาและเหนียว ผิวใบเป็นมัน ดอกแยกเพศอยู่คนละต้น ดอกตัวผู้ออกเป็นกระจุก มีดอกย่อยหลายดอก กลีบดอกสีเหลืองหรือชมพูถึงแดง ดอกตัวเมียเป็นดอกเดี่ยว ผลเป็นผลสด รูปค่อนข้างกลม เมื่อสุกสีเหลืองแกมส้มหม่น
สรรพคุณ	ใบและผล - แก้กะหายน้ำ ระบายท้อง แก้ไข้

155. ชะเอมจีน

ชื่อภาษาไทย	ชะเอมจีน
ชื่อภาษาอังกฤษ	Chinese licorice
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Glycyrrhiza uralensis</i> Fisch. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ดอกเป็นช่อสีแดง มีขน
สรรพคุณ	ขับเลือดเน่า บำรุงหัวใจ แก้ก้ำเดา แก้น้ำลายเหนียว แก้เสมหะเป็นพิษ ทำให้ชุ่มคอแก้ไอ ขับโลหิตระดู แก้ก้น แก่พิษฝีดาษ

156. ชะเอมเทศ

ชื่อภาษาไทย	ชะเอมเทศ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Common licorice, Licorice
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Glycyrrhiza glabra</i> Linn. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ส่วนที่อยู่ใต้ดินจะเป็นเหง้าแผ่กระจาย ใบเรียงตัวแบบเรียงสลับ ใบประกอบรูปขนนก ใบย่อยรูปไข่ เรียบ ช่อดอกออกด้านข้าง เป็นช่อดอกเชิงลด สีม่วง ผลเป็นฝักแบน ภายในมีเมล็ดรูปไต
สรรพคุณ	บำรุงหัวใจ แก้เสมหะ แก่น้ำลายเหนียว แก้ไอ ทำให้ชุ่มคอ แก้กำเดา ขับเลือดเน่า แก้ลม แก้คัน แก้ฝีดาษ ขับปัสสาวะ

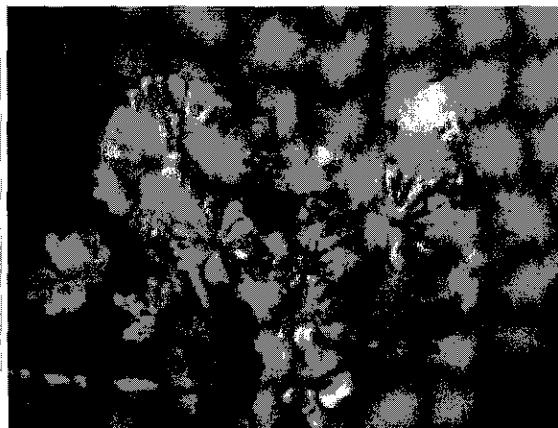
157. ชะเอมไทย

ชื่อภาษาไทย	ชะเอมไทย
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Albizia myriophylla</i> Benth. FABACEAE
ชื่ออื่น	ชะเอมป่า ตาลอ้อย ส้มป่อยหวาน อ้อยช้าง ย่านงาย
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาขึ้นต้น มีหนามตามลำต้นและกิ่งก้าน ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ยาว 10-15 ซม. โคนก้านใบป่องออก ใบย่อยรูปขอบขนาน ดอก ช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ลักษณะเป็นพู่ กลีบดอกสีขาว กลิ่นหอม ผลเป็นฝัก สีเหลืองถึงน้ำตาล ตรงที่เป็นเมล็ดจะมีรอยนูนเห็นชัด
สรรพคุณ	ราก - มีรสหวาน ใช้เป็นยาแก้ไอ กระจายน้ำ ยาระบาย ผล - ขับเสมหะ เนื้อไม้ - มีรสหวาน แก้โรคในคอ แก้ไอขับเสมหะ การศึกษาทางเคมีพบว่า สารที่ให้ความหวาน เป็นน้ำตาลกลูโคสและซูโครส

158. ชะเอมป่า

ชื่อภาษาไทย	ชะเอมป่า
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Albizia myriophylla</i> Benth วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	ชะเอมไทย ตาลอ้อย สัมป่อยหวาน ย่านงาย
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น ตามลำต้นและกิ่งก้านมีหนามใบเป็นใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ใบย่อยมีขนาดเล็ก ที่โคนก้านใบมีต่อมใหญ่ 1 ต่อม ดอกอัดแน่น เป็นช่อกลม ออกตามปลายยอด ดอกมีขนาดเล็ก รูปกรวยปลายแยก 5 แฉกเล็กๆ เกสรผู้จำนวนมากยาวยื่นพ้นกรวยดอก ดอกมีกลิ่นหอมผล เป็นฝักแบนยาว ปลายเรียว ฝักแก่สีน้ำตาลมีเมล็ด 5-8 เมล็ด พบตามป่าละเมาะ เขิงเขา ป่าชายทะเล
สรรพคุณ	ราก-แก้กระหายน้ำ เป็นยาระบาย เนื้อไม้-ขับเสมหะ แก้ไอ รักษา เลือดออกตามไรฟัน ดอก-ช่วยย่อยอาหาร

159. ชา

ชื่อภาษาไทย	ชา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Tea
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Camellia sinensis</i> (L.) Kuntze วงศ์ THEACEAE
ชื่ออื่น	เมี่ยง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ใบดัดเรียงสลับ ใบมีลักษณะหนา เหนียว รูปไข่ เห็นเส้นใบได้ชัดเจน ดอกคล้ายดอกสารภีมีขนาดใหญ่ สีขาวและมีกลิ่นหอม ผลมีลักษณะเป็นกล่อ่ง เมล็ดกลมและขนาดใหญ่ ในผลหนึ่งจะมีเมล็ด 1-3 เมล็ด
สรรพคุณ	กระตุ้นให้หายเหนื่อย ไม้่วงนอน ฝาดสมานอาการท้องร่วง ปอกแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก บำรุงหัวใจ แก้กระหายน้ำ แก้ปวดเมื่อย แก้อ่อนใน แก้หืด รักษาโรคเก๊าต์ แก้ปากเปื่อย บำรุงประสาท แก้ตกโลหิต แก้บวม แก้เน่าเปื่อย แก้พยาธิ แก้ตาอักเสบ

160. ช้าแป้น

ชื่อภาษาไทย	ช้าแป้น
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Solanum verbascifolium</i> Linn. วงศ์ SOLANACEAE
ชื่ออื่น	ขากะอ้าย ขาดาย ฉับแป้ง ดับยาง ฝ่าแป้ง ฝ่าแป้ง ฝ่าแป้ง มะเขือดง มั่งโพะไป ล้มเมื่อเจ้อ สะแป้ง ส่างโมง หูควาย
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ทุกส่วนมีขน ใบเดี่ยว เรียงสลับรูปไข่ มีดอกเป็นช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวหรือสีฟ้าอ่อน ผลเป็นผลสด รูปกลม มีสีเขียวหรือเหลืองอ่อน เมล็ดมีขีดประหลึกๆ
สรรพคุณ	ราก - แก้โรคมุดกิด เป็นหนอง ตกเป็นน้ำคาวปลา เปลือก - รักษาโรคผิวหนัง ใบ - พอกแผลน้ำร้อนลวก รักษาแผลในจมูก ทำให้แห้งลูกได้ แก้
वादคีระชะ	

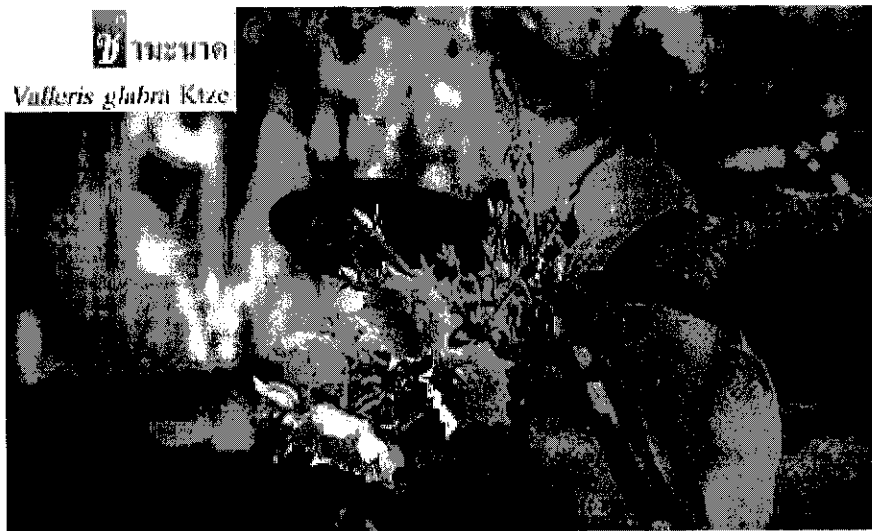
161. ช้าพลู

ชื่อภาษาไทย	ช้าพลู
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb. ex Hunter PIPERACEAE
ชื่ออื่น	นมวา ผักปูนา ผักพลูนก พูลูลิง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก สูง 30 - 80 ซม. มีไหลงอกเป็นต้นใหม่ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปหัวใจ กว้าง 5 - 10 ซม. ยาว 7 - 15 ซม. ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ รูปทรงกระบอก ดอกย่อย แยกเพศ ผลเป็นผลสด
สรรพคุณ	ต้น - ใช้ทั้งต้นขับเสมหะ ใบเป็นยาขับลม การทดลองในสัตว์พบว่า สารสกัด ทั้งต้นมีฤทธิ์กระตุ้นการเคลื่อนไหวของลำไส้ และคลายกล้ามเนื้อ

162. ชำมะนาด

ชื่อภาษาไทย	ชำมะนาด
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Valleris glabra</i> Ktze วงศ์ APOCYNACEAE
ชื่ออื่น	ชำมะนาดกลาง ชำมะนาดฝรั่ง ดอกข้าวใหม่ ล้มส้าย
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาเลื้อย เถาแข็งมีจุดกระ ใบใหญ่เป็นมันเรียบ ปลายใบแหลม สีเขียวแก่ ยาว 10 ซม. ดอกออกตามกิ่งข้างหรือปลายยอด ช่อหนึ่งมีดอกย่อยประมาณ 10-15 ดอก สีขาวอมเขียว มีกลิ่นหอม ดอกมีกลีบติดกันเป็นถ้วยตื้นๆ ปลายแยกจากกันเป็นแฉกตื้นๆ เกสรตัวผู้ 5 อันติดกันกลางดอกเป็นรูปศร
สรรพคุณ	ยาง - รักษาแผล ทำให้ถ่ายอย่างแรง อาเจียน ถ่ายน้ำเหลือง

163. ชำมะเลียง

ชื่อภาษาไทย	ชำมะเลียง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lepisanthes fruticosa</i> Leenh. วงศ์ SAPINDACEAE
ชื่ออื่น	โคมเรียง ชำมะเลียงบ้าน พุ่มเรียง พุ่มเรียงสวน พูเวียง มะเถ้า
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้น ใบประกอบรูปขนนก ผลเป็นผลสด รูปร่างเกือบกลม ด้านหนึ่งแบน เมื่อแก่มีสีดำ
สรรพคุณ	ราก - แก้ไข้เหนือ ใช้สันนิบาต แก้ไข้ร้อนใน กระสับกระส่าย แก้ไข้พิษ ใช้กาพ

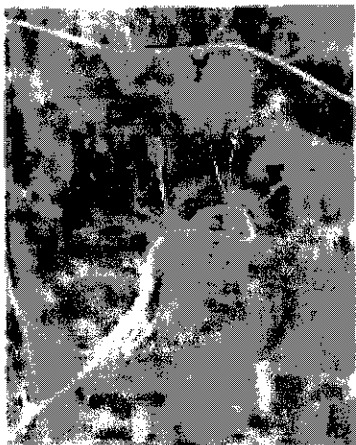

 ชำมะเลียง

Lepisanthes fruticosa Leenh.

164. ชิงช้าชาลี

ชื่อภาษาไทย	ชิงช้าชาลี
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tinospora baenzigeri</i> Forman วงศ์ MENISPERMACEAE
ชื่ออื่น	จุงกะลิงตัวแม่ ตะชีคิ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถาเลื้อย ตามลำต้นมีปุ่มเล็ก ๆ ทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบคล้ายรูปหัวใจ ด้านหลังใบที่โคนใบจะมีตุ่มเล็ก ๆ 2 ตุ่ม ติดที่ปลายเส้นกลางใบ ดอกออกเป็นช่อเมื่อออกดอกจะทิ้งใบ ดอกมีขนาดเล็กแยกเพศ กลีบเลี้ยง 2 ชั้นๆ ละ 3 กลีบ ชั้นในกลีบยาวกว่าชั้นนอก กลีบดอก 6 กลีบขนาดเล็ก โคนกลีบเชื่อมติดกับโคนก้านชูเกสรผู้ ดอกเพศเมียมีรังไข่ 3 รังแยกกัน ผลกลมสีเหลืองสด พบตามที่รกร้างทั่วไป
สรรพคุณ	ลำต้น - แก้ไข้ บำรุงธาตุ เจริญอาหาร

165. ชิงชี

ชื่อภาษาไทย	ชิงชี
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Capparis micracantha</i> DC. CAPPARACEAE
ชื่ออื่น	กระตาดขาว กระโรกใหญ่ จิงโจ้ พญาจอม ปลวก แสมซอ กระตาดป่า ค้อนฆ้อง ชายชู้ หมากมก ชีซอ พวงมาระตอ เม็งซอ ราม แล้มี้าทลาย หนดแมวดง ถิ่นกำเนิด
รายละเอียด	ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 1-6 เมตร มีหนามที่กิ่งก้าน ใบเดี่ยว รูปขอบขนาน รูปวงรีหรือรูปไข่ กว้าง 4-10 ซม. ยาว 8-24 ซม. ดอกช่อ ออกที่ซอกใบหรือกิ่งก้านใกล้ซอกใบ กลีบดอกสีขาว มีแต้มสีเหลือง เมื่อแรกบาน และเปลี่ยนเป็นแต้มม่วงแกมน้ำตาล ผลเป็นผลสด รูปกระสวย กลมหรือทรงกระบอก เมื่อสุกสีแดง
สรรพคุณ	ราก - ใช้เป็นยาขับลม รักษา มะเร็ง (แผลเรื้อรัง เน่า ลูกกลม รักษา ยาก) ต้น - ตำพอก แก้ฟกบวม ใบ - เข้ายาอาบและกิน รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน เป็นเม็ดขึ้น
คล้ายผด	มักมีใช้ร่วมด้วย

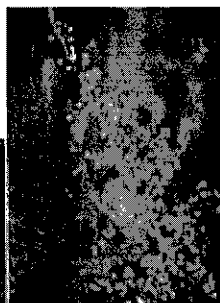
ชิงชี

166. ชิงเฮา

ชื่อภาษาไทย	ชิงเฮา
ชื่อภาษาอังกฤษ	Mugwort tribe
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Artemisia annua</i> Linn. วงศ์ ASTERACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก อายุสั้น ออกดอกออกผลแล้วต้นจะตาย ลำต้นกลม ใบเป็น ใบประกอบแบบขนนกเรียงสลับ เนื้อใบบาง ใบบริเวณโคนต้นจะแผ่คลุมดินในต้นที่กำลังจะออก ดอก ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง สีเหลืองอ่อน ผลเป็นผลแห้ง รูปยาวรี มีสีดำ ขนาดเล็กมาก
สรรพคุณ	ไม่ปรากฏสรรพคุณในการใช้เป็นสมุนไพรเดี่ยว

ชิงเฮา

Artemisia annua Linn.

167. ชุมเห็ดเทศ

ชื่อภาษาไทย	ชุมเห็ดเทศ
ชื่อภาษาอังกฤษ	Seven Golden Candle Stick, Ringworm Bush
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Senna alata</i> (Linn.) H.S.Irwin et R.C.Barneby (<i>Cassia alata</i> Linn.) วงศ์ FABACEAE
ชื่ออื่น	คาก ลับมีนหลวง หมากกะลิงเทศ ชุมเห็ดใหญ่
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มสูง 1-3 เมตร แตกกิ่งออกด้านข้างในแนวขนานกับพื้น ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนาน รูปวงรีแกมขอบขนาน หรือรูปไข่กลับ กว้าง 3-7 ซม. ยาว 6-15 ซม. หูใบเป็นรูปสามเหลี่ยม ดอกช่อ ออกที่ซอกใบตอนปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลืองทอง ใบประดับสีน้ำตาลแกมเหลือง หุ้มดอกย่อยเห็นชัดเจน ผลเป็นฝัก มีครีบ 4 ครีบ เมล็ดแบน รูปสามเหลี่ยม
สรรพคุณ	ใบสด - ใช้เป็นยารักษากลากเกลื้อนได้ผลดี โดยตำแช่เหล้า เอาส่วนน้ำเหล้าทาบริเวณที่เป็นวันละ 2-3 ครั้ง จนกว่าจะหาย พบว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อมราที่ผม และเล็บใช้ไม่ได้ผล ใบและดอก - มีสารกลุ่มแอนทราควิโนน เช่น rhein, emodin และ aloemodin ใช้เป็นยาระบาย ที่กระตุ้นการบีบตัวของลำไส้ใหญ่ ต้มใบแห้งครั้งละ 12 ใบ หรือชงน้ำดื่มก่อนนอน หรือทำเป็นยาลูกกลอน หรือใช้ดอกสด 2-3 ช่อ ต้มกินเป็นผักจิ้ม ไม่ควรกินติดต่อกันนาน เพราะจะทำให้ลำไส้ชินยา และไม่ทำงานตามปกติสตรีมีครรภ์ควรปรึกษาแพทย์ก่อนใช้

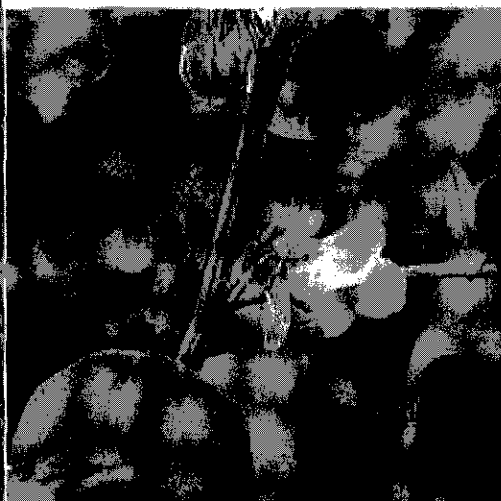

168. ชุมเห็ดไทย

ชื่อภาษาไทย	ชุมเห็ดไทย
ชื่อภาษาอังกฤษ	Foetid cassia, Sickle senna
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cassia tora</i> Linn. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	กิเกีย ชุมเห็ดควาย ชุมเห็ดนา ชุมเห็ดเล็ก พรหมदान ลับมีนน้อย หญ้าลึกลิ้น หน่อปะหน้าเหนือ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุกหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบประกอบ ใบย่อยมี 3 คู่ รูปไข่กลับ ปลายกลม โคนสอบกลม ดอกสีเหลือง ออกเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ กลีบดอกขนาดไม่เท่ากัน ผลเป็นฝักรูปทรงกระบอก ค่อนข้างโค้ง เมล็ดรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
สรรพคุณ	แก้เสมหะ ขับลม บำรุงไต ยาระงับประสาท ระบายท้อง แก้ตานซาง ท้องขึ้น แก้นอนมิหลับ แก้ไข้ แก้หืด แก้คุดทะราด บำรุงหัวใจ แก้โรคผิวหนัง

ชุมเห็ดไทย
Cassia tora Linn.

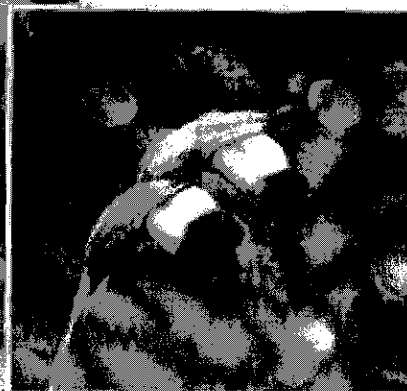

169. ดอกดิน

ชื่อภาษาไทย	ดอกดิน
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Aeginetia indica</i> Roxb. วงศ์ OROBANCHACEAE
ชื่ออื่น	ชอชวย ดอกดินแดง ปากจระเข้ สบแล้ง หญ้าดอกขอ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	เป็นพืชกาฝากขึ้นบนรากไม้ ไม่มีใบ ดอกเดี่ยวชูก้านขึ้นมาจากพื้นดินยาว 15-40 ซม. กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอดกว้างโค้งงอ สีม่วงแดง ผลแห้งแตกได้ เมล็ดสีเหลืองอ่อน ขนาดเล็กมาก
สรรพคุณ	ทั้งต้น - ทำยาชงรักษาเบาหวาน ทำยาต้มแก้อาการบวมตามผิวหนังเนื่องจากร่างกายซัดเบา

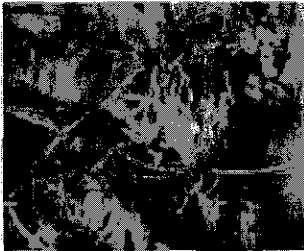

ดอกดิน
Aeginetia indica Roxb.

170. ดองดึง

ชื่อภาษาไทย	ดองดึง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gloriosa superba</i> Linn. วงศ์ LILIACEAE
ชื่ออื่น	กำมปู คมชวาน มะชาโง้ง พันมหา
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นใต้ดินรูปร่างคล้ายหัวขวาน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบรูปหอก ปลายใบเรียวแหลม และมีวงนอเป็นมือเกาะ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบดอกสีเหลือง ปลายกลีบสีแดง เมื่อแก่จะเป็นสีแดงทั้งดอก ผลรูปทรงกระบอก สีเขียว มี 3 พู เมล็ดกลมสีส้ม พบตามเรือกสวน ที่ชุ่มชื้น ชายป่า ละเมาะริมทะเล
สรรพคุณ	เหง้า – รักษาโรคปวดข้อ แต่ถ้าใช้เกินขนาดจะเกิดอันตรายถึงตายได้

171. ดองดึงหัวขวาน

ชื่อภาษาไทย	ดองดึงหัวขวาน
ชื่อภาษาอังกฤษ	Climbing lily
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Gloriosa superba</i> Linn. วงศ์ LILIACEAE
ชื่ออื่น	ก้ามปู คมขวาน ดองดึง ดาวดึงส์ บ้องขวาน พันมหา มะชาโง้ง
ว่านก้ามปู หมอยหิยา หัวขวาน	
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุกเลื้อยเกาะต้นไม้อื่น ลำต้นไต่ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอก ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบใกล้ปลายเถา ก้านดอกยาว กลีบดอกสีเหลืองปลายกลีบสีแดง ขอบกลีบเป็นคลื่น ผลเป็นผลแห้ง แตกได้ มี 3 พู เมล็ดกลมสีส้ม แกมน้ำตาล
สรรพคุณ	แก้โรคเรื้อน แก้कुดทะราด แก้บาดแผล แก้ลมพรรตึก ชำระเสมหะ แก้มะเร็ง แก้วริดสีดวง ขับพยาธิ แก้กามโรค แก้ปวดข้อ แก้พิษสัตว์กัดต่อย

172. ดาดตะกั่ว

ชื่อภาษาไทย	ดาดตะกั่ว
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hemigraphis alternata</i> T. Anders. วงศ์ ACANTHACEAE
ชื่ออื่น	บั้น ห่งจิ้ง อ่อมครั้ง ฤาษีผสมแล้ว
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นสีแดง ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ รูปหัวใจ ขอบใบหยัก ด้านบนของใบสีเขียวเข้ม ด้านใต้ของใบสีแดง ดอกสีขาวออกเป็นช่อ ดอกออกด้านข้าง
สรรพคุณ	ใบ - แก้บิด แก้ประจำเดือนมากผิดปกติ รักษาโรคผิวหนัง รักษา
โรคผิวหนัง	ขับปัสสาวะ

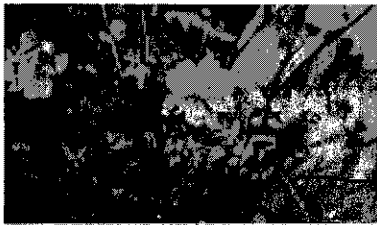

๑) ดาดตะกั่ว

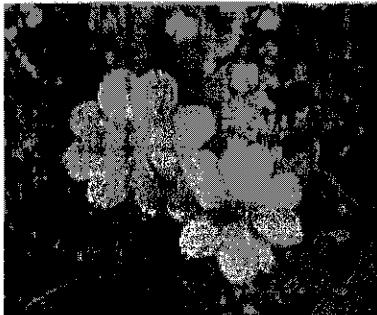
Hemigraphis alternata T. Anders.

173. ดาวกระจาย

ชื่อภาษาไทย	ดาวกระจาย
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cosmos sulphureus</i> Cav. วงศ์ COMPOSITAE
ชื่ออื่น	คำแพ คำเมืองไหว คำอังวะ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ดอกสีส้มหรือเหลือง ผลแตกได้ ตามลำต้นมีขน มีใบ
ประกอบรูปขนนก	
สรรพคุณ	ไม่ปรากฏสรรพคุณในการใช้เป็นสมุนไพรเดี่ยว

ด ดาวกระจาย
Cosmos sulphureus Cav.

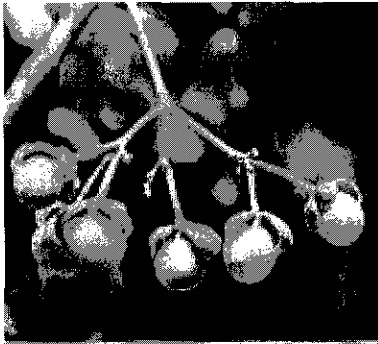
174. ดาวเรือง

ชื่อภาษาไทย	ดาวเรือง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Marigold
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Tagetes erecta</i> Linn. วงศ์ COMPOSITAE
ชื่ออื่น	คำปู้จู้หลวง ดาวเรืองใหญ่ พอทู
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้าม ใบย่อยรูปวงรี ขอบใบหยัก ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยมี 2 ลักษณะ คือ ดอกไม่สมบูรณ์เพศอยู่รอบนอกจำนวนมากสีเหลือง ลักษณะคล้ายลิ้นบานแผ่ออก ช่อดอกหลายชั้น ดอกสมบูรณ์เพศมีลักษณะเป็นหลอดเล็กๆ จำนวนมาก รวมกลุ่มอยู่บริเวณกลางช่อดอก ผลเป็นผลแห้ง ไม่แตก
สรรพคุณ	ขับลมในลำไส้ แก้ปวดท้อง แก้จุกเสียด แก้ฝีหนอง แก้ไกรณ แก้ปวดฟัน แก้ตาเจ็บ บำรุงตับ แก้เวียนหัว

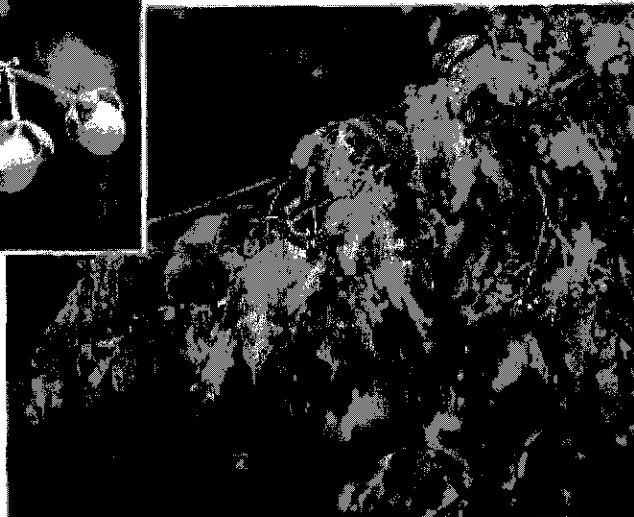

175. ตีงูตัน

ชื่อภาษาไทย	ตีงูตัน
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Picrasma javanica</i> Blume วงศ์ SIMARUBACEAE
ชื่ออื่น	กอมขม กะลำเพาะตัน ดำ ตะพ้านกัน เนียปะโจะ มะปะจ่อ หงี่น้ำ หมักกอม หมาซล หยี่น้ำใบเล็ก
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ใบประกอบแบบขนนกเรียงสลับ ใบย่อย 3-7 ใบ ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ แยกเพศ อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบดอกสีขาว เหลือง หรือเขียว กลีบ เลี้ยงติดอยู่จนเป็นผล ผลสดรูปกลมแป้น เมื่อสุกสีเหลืองอ่อน
สรรพคุณ	แก้ไข้จับสั่น บำรุงเลือด บำรุงน้ำดี แก้พิษไข้ ใช้พอกแผล แก้ไข้ ตัวร้อน

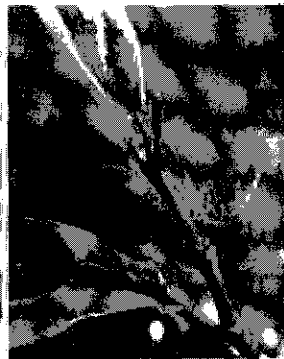

ตีงูตัน
Picrasma javanica Blume

176. ดีปลี

ชื่อภาษาไทย	ดีปลี
ชื่อภาษาอังกฤษ	Long Pepper
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Piper retrofractum</i> Vahl วงศ์ PIPERACEAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้เถา รากฝอยออกบริเวณข้อ เพื่อใช้ยึดเกาะ ใบเดี่ยว รูปไข่แกม ขอบขนาน กว้าง 3-5 ซม. ยาว 7-10 ซม. สีเขียวเข้มเป็นมัน ดอกช่อ ออกที่ซอกใบ ดอกย่อยอัด กันแน่น แยกเพศ ผลสด มีสีเขียว เมื่อสุกจะเปลี่ยนเป็นสีแดง รสเผ็ดร้อน
สรรพคุณ	ผลแก่จัดแต่ยังไม่สุกตากแห้ง - ใช้เป็นยาขับลม บำรุงธาตุ แก้ ท้องเสีย ขับรกหลังคลอด โดยใช้ผล 1 กำมือ (ประมาณ 10-15 ผล) ต้มเอาน้ำดื่ม นอกจากนี้ใช้ เป็นยาแก้ไอ โดยเอาผลแห้งครึ่งผล ฝนกับมะนาวแทรกเกลือ ใช้กวาดคอหรือจิบบ่อย ๆ มีฤทธิ์ ขับลมและแก้ไอ เกิดจากน้ำมันหอมระเหยและแอลคาลอยด์ piperine ควรระวังการใช้ในสตรีมี ครรภ์

ดีปลี

177. ดีหมี่

ชื่อภาษาไทย	ดีหมี่
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cleidion javanicum</i> Blume วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	กาดาวกระจาย ก่าไล ก่าไล คัดไล จ้ำมะไฟ เซยกะซู้ ดินหมี่ มะดีหมี่
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้น ไม้ผลัดใบ เปลือกสีเทาดำ เกือบใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีขอบใบหยักตื้น ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อยาวที่ซอกใบหรือใกล้ยอด กลีบรองกลีบดอกมี 3 กลีบ รูปกลม ดอกเพศเมียออกเดี่ยวๆ ตามง่ามใบ กลีบรองกลีบดอกมี 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม ผลค่อนข้างกลม เมล็ดกลม ผิวเกลี้ยง สีขาว
สรรพคุณ	ขับเหงื่อ แก้ไข้ตัวร้อน แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้โรคตาเป็นต้อ
แก้พิษไข้	

ดีหมี่
Cleidion javanicum Blume

178. เตื่อย

ชื่อภาษาไทย	เตื่อย
ชื่อภาษาอังกฤษ	Adlay
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Coix lachryma-jobi</i> Linn. วงศ์ GRAMINEAE
ชื่ออื่น	มะเตย
ถิ่นกำเนิด	ไม้ล้มลุก ใบค่อนข้างกว้าง หูใบสั้น ดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ผลเป็นรูปไข่ แข็งผิวเรียบมันเป็นเงา สีขาว เหลือง หรือบางทีก็อาจมีสีม่วงอมน้ำตาล
รายละเอียด	-
สรรพคุณ	ขับพยาธิในเด็ก บำรุงม้าม แก้ตีชาน แก้บวมน้ำ แก้ประจำเดือน ผิดปกติ แก้สตรีตกขาวมาก ผิดปกติ ขับปัสสาวะ แก้ปวดอักเสบ แก้ท้องเสีย แก้เหน็บชา แก้ไอ แก้ชักกระตุก แก้หนองใน

179. แดง

ชื่อภาษาไทย	แดง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> Taub var. <i>kerrii</i> Nielson วงศ์ MIMOSACEAE
ชื่ออื่น	กร้อม ควาย ไคว จะลาน จาลาน ตะกร้อม ปราณ ไปรัน ผ้าน เพร์
พืช สรรพคุณ	
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ผลัดใบขนาดกลางถึงใหญ่ เปลือกเรียบสีเทาอมแดง เนื้อไม้สีน้ำตาลแดง ใบเป็นช่อแบบขนนกสองชั้น ดอกขนาดเล็ก อัดกันแน่นบนช่อกลมเดี่ยวๆ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรผู้มี 10 อัน ผลเป็นฝักแบน ฝักแข็ง สีน้ำตาลอมเทา ผิวเรียบ เมื่อแก่จะแตกเป็น 2 ซีก เมล็ด แบน มีจำนวนหลายเม็ด
สรรพคุณ	เปลือก - สมานธาตุ แก้ก้องร่วง แก่น - แก้ซางโลหิต แก้โรคกระษัย บำรุงโลหิต แก้ไข้ท้องเสีย ดอก - แก้ไข้ บำรุงหัวใจ

แดง
Xylocarpus xylocarpa Taub. var. *kerrii* Nielson

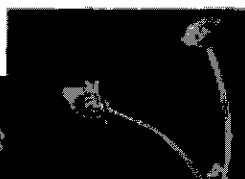

180. โดไม่รู้ล้ม

ชื่อภาษาไทย	โดไม่รู้ล้ม
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Elephantopus scaber</i> Linn. วงศ์ ASTERACEAE
ชื่ออื่น	ซีไฟนกุ่ม คิงไฟนกุ่ม เคยโป้ หญ้าไถนกุ่ม
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นสั้น ใบเดี่ยว เรียงสลับเป็นวง รูปขอบขนานหรือรูป ใบหอกกลับ กว้าง 2- 6 ซม. ยาว 10 - 25 ซม. มักแผ่ราบไปกับผิวดิน ขอบใบหยักฟันเลื่อย ท้องใบมีขนมากกว่าหลังใบ ดอกช่อ แทงออกจากกลางต้น ก้านช่อแตกแขนงได้ ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีม่วง ออกเป็นกระจุกที่ปลายก้านดอก ร่องรับด้วยใบประดับแข็ง ผลแห้ง ไม่แตก
สรรพคุณ	ใบ - ใช้ใบตำน้ำกินเป็นยาขับปัสสาวะ ขับพยาธิไส้เดือน และ
กระตุ้นกำหนด	

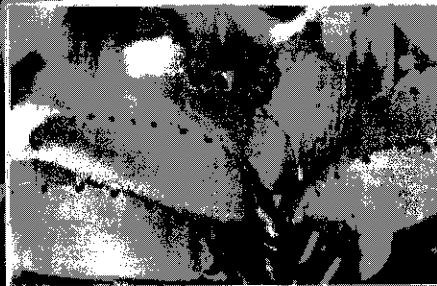

โดไม่รู้ล้ม

181. ต้นตายใบเป็น

ชื่อภาษาไทย	ต้นตายใบเป็น
ชื่อภาษาอังกฤษ	Life plant
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Kalanchoe pinnata</i> (Lam.) Pers. วงศ์ CRASSULACEAE
ชื่ออื่น	กระลำพะยะ กระเร กำลำ แข็งโพะ คว่ำตายหงายเป็น ตาละ ต้นตาย กลายเป็น นิรพัตร เบญจฉัตร ปะเตียลเพลิง เพระอะแพระ โพะพะ มะตบ ยาเท้า ลีอบแล็บ ลูบ ลับ ลุมลั้ง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ใบเดี่ยว ขอบใบหยัก ดอกช่อออกที่ยอด กลีบรองกลีบ ดอกแยกเป็นแฉก กลีบดอกสีแดง เป็นหลอด ผลแห้ง แตกด้านข้าง
สรรพคุณ	ใบ - พอกฝี แก้ปวด แก้อักเสบ ฟกบวม ถอนพิษ แก้เคล็ดขัด ยอก แผลง แก้ก้ามเนื้ออักเสบ

 ต้นตายใบเป็น
Kalanchoe pinnata (Lam.) Pers.

182. ตองแตก

ชื่อภาษาไทย	ตองแตก
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Baliospermum montanum</i> (Willd.) Muell. Arg. วงศ์

EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น ตองแต้ ถ่อนดี ทนดี นองป้อม ลอมปอม

ถิ่นกำเนิด -

รายละเอียด ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 เมตร ยอดอ่อนมีขน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบที่บริเวณยอดรูปใบหอกหรือรูปวงรี กว้าง 3-4 ซม. ยาว 6-7 ซม. ใบที่บริเวณโคนต้นมักมีขอบหยักเว้าเป็น 3-5 แฉก รูปขอบขนานแกมรูปไข่ กว้าง 7-8 ซม. ยาว 15-18 ซม. ดอกช่อ แยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน หรือบนช่อเดียวกัน ออกที่ซอกใบ ดอกตัวผู้มีจำนวนมาก อยู่ตอนบนของช่อ ไม่มีกลีบดอก กลีบเลี้ยงสีเหลืองแกมเขียว 4-5 กลีบ ดอกตัวเมียออกที่โคนช่อ ไม่มีกลีบดอก ผลแห้ง แตกได้ มี 3 พู

สรรพคุณ

ใบแห้ง - ใช้ต้มน้ำดื่มเป็นยาถ่าย

เมล็ด - เป็นยาถ่ายอย่างแรง

ราก - ต้มน้ำดื่มหรือฝนน้ำกิน เป็นยาถ่ายที่ไม่รุนแรง ถ่ายลมเป็นพิษ (ผื่นคันหรือตุ่มหนองที่ผิวหนัง) ถ่ายพิษพรรดึก (อาการที่เกิดจากท้องผูก ถ่ายเป็นก้อนแข็งคล้ายขี้เเพะ) ถ่ายเสมหะเป็นพิษ (เช่น เสมหะเขียว)

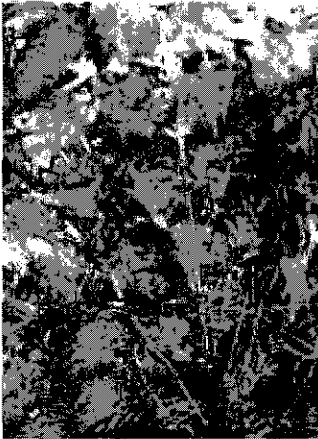
183. ต้อยติ่ง

ชื่อภาษาไทย	ต้อยติ่ง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Ruellia tuberosa</i> Linn. วงศ์ ACANTHACEAE
ชื่ออื่น	เปาะเปี๊ยะ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ลำต้นหนาตรงข้อ สูงถึง 0.8 ม. รากอวบยาว ใบเดี่ยวออกตรงข้าม ยาว 6-18 ซม. กว้าง 3-9 ซม. ก้านใบยาว 1 ซม. ช่อดอกออกตามซอกใบ ดอกรูปกรวยปลายแยก 5 แฉก กรวยดอกยาว 2-3 ซม. กลีบดอกสีม่วงสด ม่วงอ่อน ชมพูอ่อนหรือขาว เส้นผ่าศูนย์กลางดอก 3-5 ซม. ผลรูปกระสวย ตั้งตรงยาว 2-3 ซม. ภายในมีเมล็ดกลมแบนจำนวนมาก เมล็ดมีขนหุ้ม ซึ่งขนนี้เมื่อเปียกน้ำจะเปลี่ยนแปลงเป็นเมือก พบตามริมน้ำ ที่ว่างรกร้าง ที่ชุ่มชื้นทั่วไป
สรรพคุณ	ราก - ทำให้อาเจียน

184. ต้อยติ่งนา

ชื่อภาษาไทย	ต้อยติ่งนา
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hygrophila erecta</i> (Burm.f) Hochr. วงศ์ ACANTHACEAE
ชื่ออื่น	ต้อยติ่งไทย ต้อยติ่ง น้ำดับไฟ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุก ขึ้นตามที่ชื้นแฉะ ลำต้นตั้งตรง หนาตรงข้อ สูงถึง 1 ม. ใบมีรูปร่างหลายแบบ ยาว 1-15 ซม. กว้าง 0.5-4 ซม. ดอกออกรอบข้อ 2 หลายดอก ก้านดอกสั้นมาก ดอกสีม่วงหรือขาว ขนาดเล็ก ผลรูปยาวเรียว ขนาดประมาณ 1-2 ซม. ภายในมีเมล็ดมาก เมล็ดเมื่อถูกน้ำจะมีเมือกเคลือบ พบตามริมหนองน้ำ ในนาไร่ และที่ชุ่มชื้นทั่วไป
สรรพคุณ	ใบ – เป็นยาพอกแผล อุดฟันแก้ปวดฟัน เมล็ด – มีเมือก ใช้แช่น้ำพอกแผล

185. ตะโก

ชื่อภาษาไทย	ตะโก
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros peregrina</i> Guerke วงศ์ EBENACEAE
ชื่ออื่น	ตะโกสวน พลับ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นไม่ผลัดใบ เปลือกต้นสีดำมีแต้มสีขาว เนื้อไม้เปลือกสีแดงเข้ม ใบอ่อนสีแดง โคนใบโค้งมน ดอกสีขาวจนถึงเหลือง มีกลิ่นหอม ดอกเพศผู้เป็นช่อๆ ดอกเพศเมียมักเป็นดอกเดี่ยว ผลกลมมีเกล็ดที่หลุดร่วงง่ายปกคลุม เมล็ดฝังอยู่ในเนื้อ
สรรพคุณ	แก้ท้องอืด แก้ตกโลหิต แก้ฝีเปื่อยผุพัง แก้บวม แก้ท้องร่วง แก้อาเจียน แก้บิด แก้รำมะนาด ขับระดูขาวมูกกิด ขับปัสสาวะ สมานบาดแผล แก้แผลน้ำกัดเท้า ห้ามเลือด

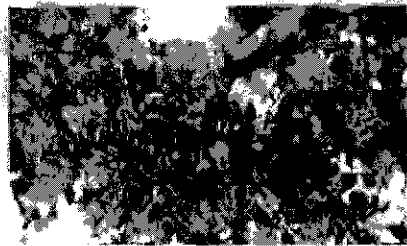
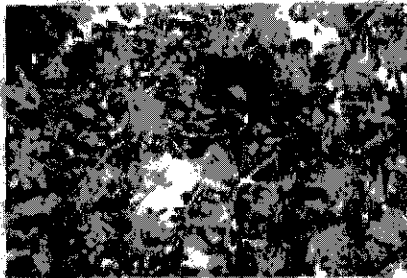

ตะโก
Diospyros peregrina Clarke

186. ตะโกนา

ชื่อภาษาไทย	ตะโกนา
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros rhodocalyx</i> Kurz วงศ์ EBENACEAE
ชื่ออื่น	โก นมจัว มะโก มะถ่านไฟผี้
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ลำต้นตรง เปลือกสีดำ กิ่งอ่อนมีขนประปราย ใบเดี่ยว เรียงสลับ ปลายใบมน ขอบใบเรียบ ดอกตัวผู้เป็นช่อ สีขาวนวล ดอกตัวเมียเป็นดอกเดี่ยว ผลสด รูปไข่ มีขนละเอียดและกลีบเลี้ยงยังคงติดอยู่
สรรพคุณ	แก้ไข้กลับไข้ซ้ำ บำรุงน้ำนม แก้ผื่นคัน บำรุงธาตุ บำรุงกำลัง เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงความกำหนัด ขับมูกพิษระดูขาว แก้กามตายด้าน รักษาโรมาเนต แก้ปวดฟัน

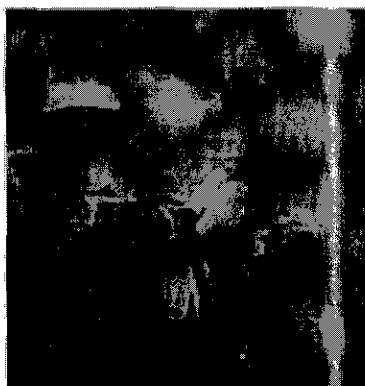
ตะโกนา
Diospyros rhodocalyx Kurz

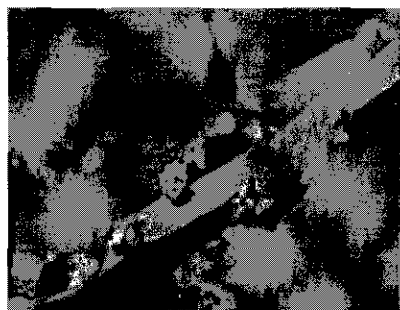
187. ตะขบฝรั่ง

ชื่อภาษาไทย	ตะขบฝรั่ง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Muntingia calabura</i> Linn. วงศ์ TILIACEAE
ชื่ออื่น	ตะขบ ขบฝรั่ง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม หรือ ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก แตกกิ่งก้านมากมาย กิ่งก้านมีขนปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงสลับ ตัวใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ ปลายแหลม โคนใบไม่เท่ากันขอบใบจัก ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว ผลกลม ผลดิบ สีเขียวเปลี่ยนเป็นแดงเมื่อสุก ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก พบตามที่รกร้างทั่วไป
สรรพคุณ	เปลือกต้น - ยาระบาย ดอก - แก้ปวดศีรษะ แก้ไข้

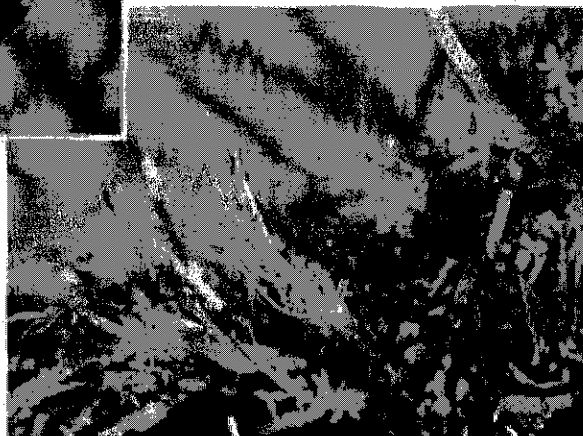
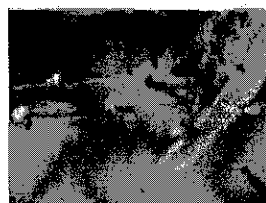

188. ตะขาบปิน

ชื่อภาษาไทย	ตะขาบปิน
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Muehlenbeckia platyclada</i> (F.v. Muell.) Meissn วงศ์
POLYGONACEAE	
ชื่ออื่น	ตะขาบปินกล้วย เพอ เพอ ว่านตะขาบ ว่านตะเข็บ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง สูง 1-2 เมตร ลำต้นแบน แตกกิ่งก้านมาก ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ ร่วงง่าย รูปใบหอกแกมเส้นตรง ดอกเป็นช่อ ออกเป็นกระจุกที่บริเวณข้อ แยกเพศอยู่คนละต้น กลีบรวมสีขาวแกมเขียว ผลสดรูปร่างค่อนข้างกลม เมื่อสุกมีสีแดง
สรรพคุณ	ตำพอกแก้พิษตะขาบ แมลงป่อง แก้ฟกช้ำ แก้ยอกเคล็ด พอกแผล แก้หูเป็นน้ำหนวก

ตะขาบปิน
Muehlenbeckia platyclada (F.v. Muell.) Meissn

189. ตะเคียนทอง

ชื่อภาษาไทย	ตะเคียนทอง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Hopea odorata</i> Roxb. วงศ์ DIPTEROCARPACEAE
ชื่ออื่น	แกน จะเคียน ตะเคียน ตะเคียนใหญ่
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น สูง 20-40 เมตร ส่วนที่ยังอ่อนอยู่มีขน ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่แกมใบหอก กว้าง 3-6 ซม. ยาว 8-15 ซม. ดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลืองแกมน้ำตาล ผลแห้ง ไม้แตก รูปทรงกลมหรือรูปไข่ มีปีกยาว 2 ปีก และปีกสั้น 3 ปีก
สรรพคุณ	แก่น ใช้แก่นซึ่งมีรสขมหวาน รักษาकुทูทะราด ขับเสมหะ แก้โลหิตและกำเดา แก้ไข้ที่มีอาการแสดงที่ตา เช่น แดง เหลือง หรือชุ่นคล้ำ เป็นต้น
	ยางแห้ง - บดเป็นผง รักษาบาดแผล

190. ตะไคร้

ชื่อภาษาไทย	ตะไคร้
ชื่อภาษาอังกฤษ	Lemon Grass
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.) Stapf วงศ์ POACEAE
ชื่ออื่น	จะไคร ไคร

ถิ่นกำเนิด

-

รายละเอียด ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 0.75 - 1.2 เมตร แตกกิ่งกอ เหง้าใต้ดินมีกลิ่นเฉพาะ ขั้วและปล้องสั้นมาก กาบใบสีขาวนวล หรือขาวปนม่วง ยาวและหนาหุ้มข้อ และปล้องไว้แน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ กว้าง 1 - 2 ซม. ยาว 70 - 100 ซม. แผ่นใบและขอบใบ สากและคม ออกดอกแยก

สรรพคุณ โคนกาบใบ, ลำต้น - ทั้งสดและแห้ง มีน้ำมันหอมระเหยช่วยให้เจริญอาหาร ใช้เป็นยาขับลม แก้ท้องอืดท้องเฟ้อแน่นจุกเสียด ใช้ลำต้นแก่สดประมาณ 1 กำมือ (40-60 กรัม) ทูบพอแหลก ต้มน้ำพอเดือดหรือชงน้ำ ตีมันละลาย 3 ครั้งก่อนอาหาร นอกจากนี้ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ สำหรับผู้ป่วยที่มีอาการขัดเบา หรือปัสสาวะไม่คล่อง โดยผู้ป่วยต้องไม่มีอาการบวมที่แขนและขา พบว่าน้ำมันตะไคร้มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อรา และแบคทีเรีย

191. ตะไคร้หอม

ชื่อภาษาไทย	ตะไคร้หอม
ชื่อภาษาอังกฤษ	Citronella Grass
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Cymbopogon nardus</i> Rendle POACEAE
ชื่ออื่น	ตะไคร้แดง จะโคมะขูด ตะไคร้มะขูด

ถิ่นกำเนิด

-

รายละเอียด ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 0.75-1.2 เมตร แตกเป็นกอ เหง้าใต้ดินมีกลิ่นเฉพาะ ช่อและปล้องสั้นมาก กาบใบสีเขียวปนม่วงแดง ยาวและหนาหุ้มช่อและปล้องไว้แน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ กว้าง 2-3 ซม. ยาว 100 ซม. แผ่นใบและขอบใบสากและคม นิ่มกว่าใบตะไคร้เล็กน้อย ทำให้ปลายห้อยลงปรกดินกว่า ดอกช่อ สีน้ำตาลแดง แทงออกจากกลางต้น ผลแห้ง ไม้แตก

สรรพคุณ เหง้า ,ใบ และกาบ - มีน้ำมันหอมระเหย ซึ่งมีขายในชื่อว่า citronella oil ใช้เป็นยาทาแก้คันยุง และเป็นสารแต่งกลิ่นในเครื่องสำอางบางชนิด ตันแก๊รดีสตวงในปาก (คือปากแตกกระแหว่ง เป็นแผลในปาก) สตรีมีครรภ์รับประทาน ทำให้แท้ง บีบรัดมดลูก ขับลมในลำไส้ แก้แน่น ตะไคร้หอมได้ถูกนำมาใช้ไล่แมลง อย่างแพร่หลายนานมาแล้ว โดยละลายน้ำมันตะไคร้หอม 7 ส่วน ผสมในแอลกอฮอล์ (70%) 93 ส่วน ฉีดพ่นหรือตำใบสดหมักในแอลกอฮอล์ใน อัตราส่วน 1:1 ทาตรงขอบประตู ที่ปิดเปิดเสมอ หรือชุบสำลีแขวนเอาไว้หน้าประตูเข้าออก หรือใช้ใบตะไคร้หอม มัดแล้วทุบให้ซ้าวางไว้ตามมุมห้องหรือใต้เตียง

192. ตะแบกนา

ชื่อภาษาไทย	ตะแบกนา
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Lagerstroemia floribunda</i> Jack วงศ์ LYTHRACEAE
ชื่ออื่น	กระแบก ตะแบก ตะแบกไข่ ตะแบกนา ตะแบกน้ำ ตะแบกปรี บางอ ตะมะกอ บางอยามู บางอยามูละเบะ แบก เป็ยต้อง เป็ยนา เป็ยหางค่าง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ผลัดใบ ลำต้นผิวเปลือกเรียบ เป็น มัน สีเทา มีรอยแผลเป็น กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลแดง ใบเดี่ยว ดอกสีม่วงปนชมพู นานเข้าจะขาว ออกรวมเป็นช่อใหญ่ปลายกิ่ง กลีบดอกเป็นแผ่นกลม ดอกตูมรูปลูกข่าง ผลเป็นผลแห้งรูปรี มีขน คลุมประปราย แก่จัดแตกเป็น 6 เสี่ยง เมล็ดมีปีกโค้งๆ ทางด้านบนหนึ่งปีก
สรรพคุณ	แก้ปวดกล้ามเนื้อเมื่อมีไข้ แก้บิด แก้ไข้้อติสาร แก้ท้องร่วง แก้ถูก ยาพิษ ขับโลหิตระดูสตรี แก้ระดูพิการที่เป็นลิ่ม แก้โลหิตจาง ขับระดูขาว บำรุงตับ บำรุงปอด บำรุงหัวใจ แก้ลมกองละเอียด

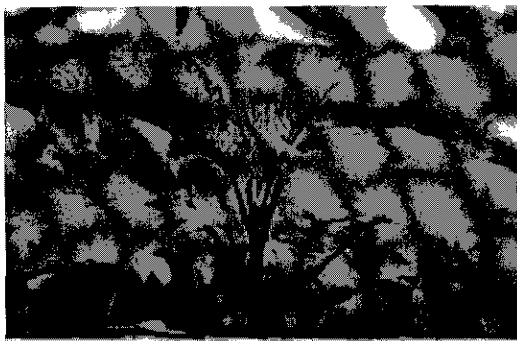
ตะแบกนา

Lagerstroemia floribunda Jack

193. ตะลิงดั่งช้าง

ชื่อภาษาไทย	ตะลิงดั่งช้าง
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Laportea stimulans</i> Miq. วงศ์ URTICACEAE
ชื่ออื่น	ตำแยช้าง สามแก้ว หานสา เอโกเปอ ไอ้ขุณา
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นขนาดเล็ก ไม้ผลัดใบมีกิ่งก้านมาก เปลือกชั้นในสีขาว ใบรูปรี อ่อนนุ่ม ดอกเป็นช่อ ช่อดอกเพศเมียมักยาวกว่าช่อดอกเพศผู้ ดอกมีขนซึ่งทำให้ระคายเคือง
สรรพคุณ	ไม่ปรากฏสรรพคุณในการใช้เดี่ยวๆ

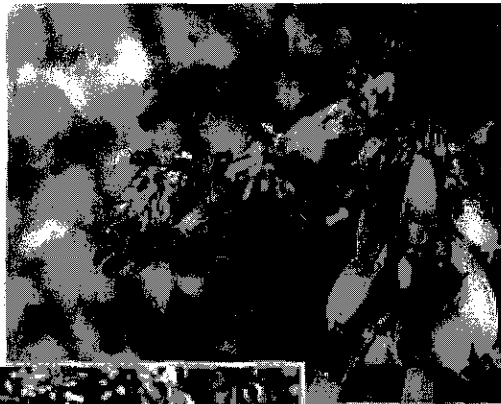
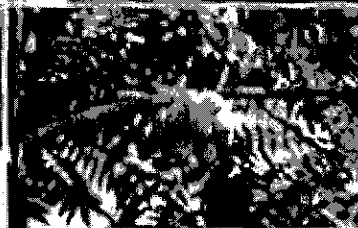
ตะลิงดั่งช้าง
Laportea stimulans Miq.

194. ตะลิงปลิง

ชื่อภาษาไทย	ตะลิงปลิง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Bilimbi
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Averhoa bilimbi</i> Linn. วงศ์ OXALIDACEAE
ชื่ออื่น	บลีมิง หลิงปลิง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ท้องใบมีขน ดอกเป็นช่อ ออกที่โคนต้นหรือกิ่งก้าน กลีบดอกสีม่วงเข้ม ผลสดฉ่ำน้ำสีเหลืองแกม เขียว รสเปรี้ยวจัด
สรรพคุณ	แก้ไข้สริงสวยาย ดับพิษร้อนของไข้ บำรุงกระเพาะอาหาร แก้โลหิต ออกตามลำไส้ แก้วริดสีดวงทวาร แก้วคางทูม แก้ไขข้ออักเสบ รักษาสิ่ว แก้ชิวฟิสิส รักษาโรคเก๊าท์ แก้ไอ แก้เสมหะเหนียว แก้ปวดมดลูก

ตะลิงปลิง
Averhoa bilimbi Linn.

195. ตันหยง

ชื่อภาษาไทย	ตันหยง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Divi divi
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Caesalpinia coriaria</i> Willd. วงศ์ LEGUMINOSAE
ชื่ออื่น	-
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นขนาดเล็ก เรือนยอดเป็นพุ่มกว้าง กิ่งโน้มลงมาไม่มีหนาม ใบเป็นใบประกอบ มีขนาดเล็กมาก ดอกอยู่รวมเป็นกระจุกตามโคนใบ ดอกขนาดเล็ก สีขาวอมเหลือง กลิ่นหอมแรง ฝักออกเป็นกระจุกและแบน บิดงอ
สรรพคุณ	ฝัก - แก้แผลเน่าเปื่อย

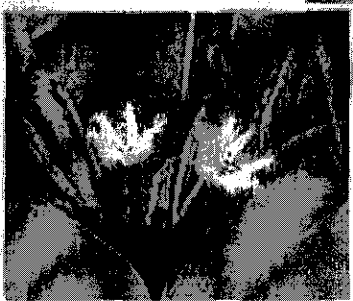
ตันหยง
Caesalpinia coriaria Willd.

196. ตับเต่าใหญ่

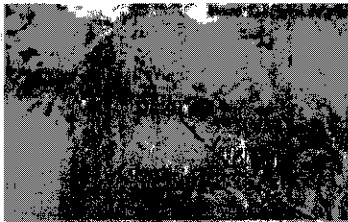
ชื่อภาษาไทย	ตับเต่าใหญ่
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Nymphoides indica</i> Ktze วงศ์ MENYANTHACEAE
ชื่ออื่น	บัวบา ผักเต่า ผักเต่าใหญ่ ผักนองม้า อีแปะญ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้น้ำ ใบรูปกลม ดอกช่อ กลีบรองกลีบดอกรูปไข่ ปลายแหลม กลีบดอกรูปไข่แกมหอก มีขน ดอกสีขาว เหลืองที่ฐาน ผลแตกออก ภายในมีเมล็ด
สรรพคุณ	ดับพิษไข้ทั้งปวง แก้ตัวร้อน ดับพิษตานซาง แก้วณโรค บำรุงหัวใจ แก้เมื่อยล้า อ่อนเพลีย แก้บิดท้องเสีย ขับปัสสาวะ แก้ช้ำใน

ตับเต่าใหญ่
Nymphoides indica Ktze.

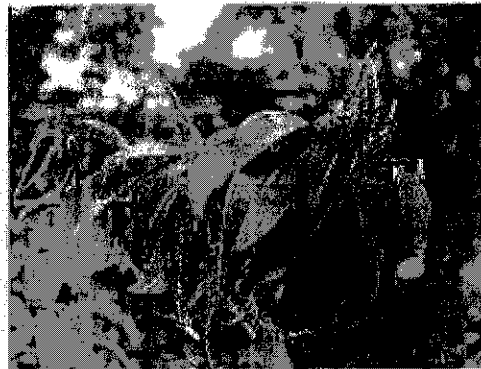

197. ตาตุ่มทะเล

ชื่อภาษาไทย	ตาตุ่มทะเล
ชื่อภาษาอังกฤษ	Blind your eyes
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Excoecaria agallocha</i> Linn. วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	ตาตุ่ม ปุดอ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นขนาดกลาง เปลือกสีเทาเป็นมัน ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปไข่ ปลายใบแหลม ดอกออกเป็นช่อตามง่ามใบ ดอกเพศผู้และเพศเมียอยู่ต่างต้นกัน ผลรูปกลมแป้น มี 3 พู เมล็ดค่อนข้างกลม
สรรพคุณ	แก้ตานขโมย แก้บวม แก้คัน แก้ไข้ ขับผายลม แก้โลหิตพิการ ถ่ายเสมหะ แก้บวม แก้ลมบ้าหมู แก้จุดทะราด ถ่าน้ำเหลืองเสีย แก้หิว ขับปัสสาวะ ขับมูกกิด มีฤทธิ์ถ่ายอย่างแรง

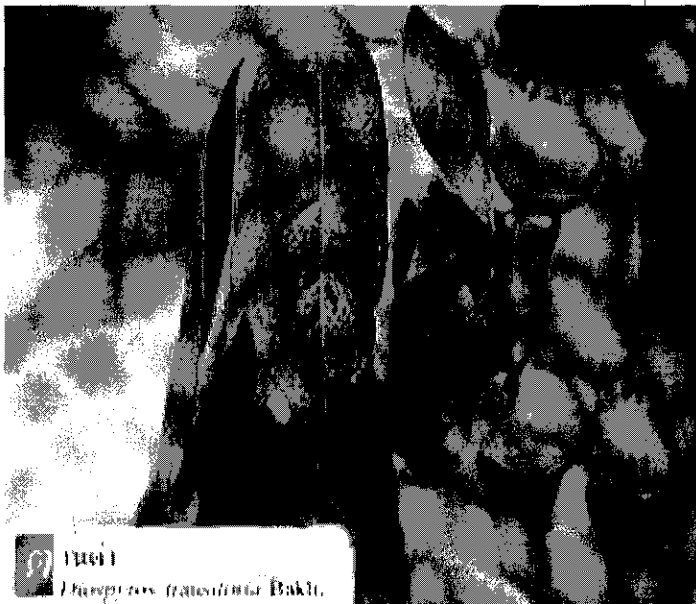

ตาตุ่มทะเล
Excoecaria agallocha Linn.

198. ตานดำ

ชื่อภาษาไทย	ตานดำ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Diospyros transitoria</i> Bakh. วงศ์ EBENACEAE
ชื่ออื่น	น้ำผึ้ง มะขามโคก ลำบิดไม้ใหญ่ สาวดำ หมาเล็ก อีสาวดำ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นขนาดใหญ่ ใบรูปไข่แกมขอบขนาน ฐานใบมน ปลายใบแหลม เนื้อใบหนา ดอกเพศผู้เป็นช่อ ดอกเพศเมียเป็นดอกเดี่ยว ผลเกลี้ยง
สรรพคุณ	ขับพยาธิไส้เดือน ขับพยาธิตัวตืด แก้พิษตานซาง แก้ผอมแห้ง ขับ
ใช้กระตุก	

199. ตานหม่อน

ชื่อภาษาไทย	ตานหม่อน
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Vernonia elliptica</i> DC. วงศ์ COMPOSITAE
ชื่ออื่น	ข้าหมักหลอด ตานค้อน ตานหม่น
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปใบหอกกลับ ขอบใบเรียบ หรือหยักห่างๆ ดอกเป็นช่อออกที่ยอดหรือซอกใบ กลีบดอกสีนวล ผลเป็นผลแห้งไม่แตก
สรรพคุณ	แก้พิษตานซาง ขับพยาธิไส้เดือน บำรุงเนื้อหนังให้สดชื่น บำรุงธาตุ

ตานหม่อน
Vernonia elliptica DC.

200. ตาล

ชื่อภาษาไทย	ตาล
ชื่อภาษาอังกฤษ	Palmyra palm
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Borassus flabelliformis</i> Murr. วงศ์ PALMAE
ชื่ออื่น	ตะนอต ตาลโตนต ตาลใหญ่ ถาล ทอถู ทะเนาต์ ท้าง โหนด
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ต้นสูง ป่องตรงช่วงกลางลำต้น ใบคล้ายพัด เกสรเพศผู้และเพศเมียมีลักษณะเป็นก้านยาว ดอกเพศเมียมีขนาดใหญ่กว่าดอกเพศผู้ ผลรูปไข่กลับสีน้ำตาลค่อนข้างใหญ่
สรรพคุณ	แก้พิษตานซาง แก้ไข้ร้อน ขับพยาธิ ขับโลหิต แก้ประดง ขับปัสสาวะ แก้ปากเปื่อย แก้บิด แก้ท้องเสีย แก้หูดเป็นน้ำหนวก แก้กษัย ขับมุตกิต ชูกำลัง บำรุงหัวใจ

201. ตาเสือ

ชื่อภาษาไทย	ตาเสือ
ชื่อภาษาอังกฤษ	-
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Amoora cucullata</i> Roxb. วงศ์ MELIACEAE
ชื่ออื่น	โกล เซ้ แดงน้ำ
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ยืนต้น ใบเป็นใบประกอบ ใบย่อยมีปลายแหลมถึงมน ฐานใบ 2 ข้างมักไม่เท่ากัน ช่อดอกเพศผู้มีกิ่งก้านมาก ช่อดอกเพศเมียแต่ละช่อมีดอก 3-6 ดอก กลีบดอกสีเหลือง
สรรพคุณ	กลุ่มสมหะ สมานแผล รัดมดลูก แก้บิดมูกเลือด กลุ่มโลหิต แก้บวม แก้ท้องเสีย เป็นยาสมานท้อง แก้ปวดตามข้อ

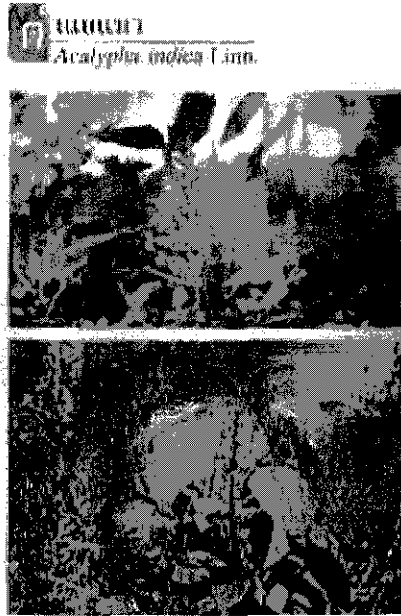

๓๕๓ **ตานี**
Amoora cucullata Roxb.

202. ตำแยแมว

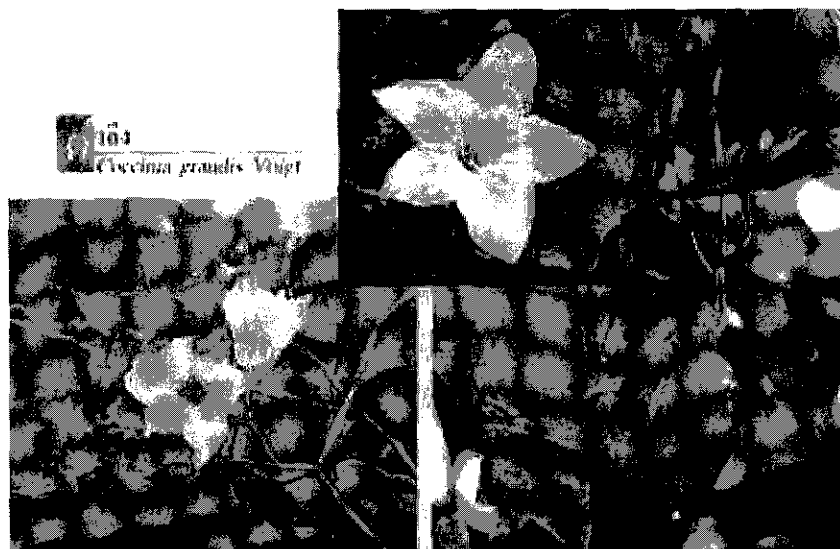
ชื่อภาษาไทย	ตำแยแมว
ชื่อภาษาอังกฤษ	Tree-seeded mercury
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Acalypha indica</i> Linn. วงศ์ EUPHORBIACEAE
ชื่ออื่น	ตำแยตัวผู้ หานแมว
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้พุ่มขนาดเล็ก ขึ้นเป็นวัชพืชทั่วไป ลำต้นมีขนปกคลุม ใบรูปไข่ ขอบใบหยัก ดอกเป็นดอกช่อ ส่วนยอดของช่อดอกเป็นดอกเพศเมีย มีใบประดับหยักเป็นซี่ฟัน มีขนปกคลุม แต่ละใบประดับหุ้มห่อดอก 2-6 ดอก ผลแห้งแตกได้ ภายในมีเมล็ด 1 เมล็ด
สรรพคุณ	ขับเสมหะ ทำให้อาเจียน เป็นยาถ่าย แก้กษัย ขับพยาธิเส้นด้ายในเด็ก ถอนพิษโรคของแมว

203. ตำลึง

ชื่อภาษาไทย	ตำลึง
ชื่อภาษาอังกฤษ	Ivy gourd
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Coccinia grandis</i> Voigt วงศ์ CUCURBITACEAE
ชื่ออื่น	แคเตาะ ผักแคบ ผักตำลึง
ถิ่นกำเนิด	-
รายละเอียด	ไม้ล้มลุกอายุหลายปี เลื้อยพาดพันไม้อื่น แตกกิ่งก้านสาขา กว้างขวาง มักมีรากหัวใต้ดิน ใบเป็นใบเดี่ยวออกสลับกัน มี 3-5 พู ดอกสีขาว แยกเป็นดอกเพศผู้ และดอกเพศเมีย ผลยาวรูปไข่ มีจอยแหลม เมื่อสุกมีสีแดง เมล็ดมีจำนวนมาก
สรรพคุณ	แก้ดวงตาเป็นฝ้า แก้โรคตา ดับพิษทั้งปวง แก้ไข้ทุกชนิด แก้พิษอักเสบ แก้ปวดบวม เป็นยาถ่าย ยาระบาย กำจัดกลิ่นตัว รักษาเบาหวาน แก้ฝีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้กูกเสียด

204. เครือปลาสีแดง

ชื่อภาษาไทย ดินเบ็ดทราย

ชื่อภาษาอังกฤษ Sea mango

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cerbera manghas* Linn. วงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น ดินเบ็ดเล็ก เทียนหนู เนียนหนู ปงปง ปากเบ็ด มะตากอ รักขาว

ถิ่นกำเนิด -

รายละเอียดไม้ยืนต้น สูงได้ 20 เมตร มีน้ำยางมาก เนื้อไม้อ่อน ใบเดี่ยว เรียงแบบขนานใบเวียน โคนใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อที่ยอด ดอกมีขนาดใหญ่สีขาว ตรงกลางสีแดง กลิ่นหอม ผลอมน้ำ มักออกเป็นคู่ รูปไข่แกมขอบขนาน เมล็ดแบน

สรรพคุณขับเสมหะ แก่ริดสีดวง ขับไส้เดือน แก่คุดทะราด ทำให้อาเจียน รักษาเนื้องอก รักษากลากเกลื้อน แก้ไข้ แก้โรคปวดข้อ แก้ปวดกล้ามเนื้อ เป็นยาถ่าย แก้หิด แก้คัน

